

Elli Suutari

”TULLAAN JO TAVALLISEN KUNTALAISEN IHOLLE”

Affektiiviset ilmaukset Aamulehden huumeiden
ongelmakäyttäjiä koskevassa kirjoittelussa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Maaliskuu 2020

TIIVISTELMÄ

Elli Suutari: ”Tullaan jo tavallisen kuntalaisen iholle” Affektiiviset ilmaukset Aamulehden huumeiden ongelmakäyttäjiä koskevassa kirjoittelussa
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelma
Maaliskuu 2020

Tämä tapaustutkimus käsittelee päihdeongelmaan ja päihteiden käyttäjiin liittyviä tunteita. Tutkielman teoreettisena lähtökohtana on affektiteoria, jonka mukaan tunteet ovat erottamaton osa kielellistä merkitysten muodostusprosessia ja ylläpitävät yhteiskunnallisia hierarkioita. Tutkielma tarkastelee, millaisia tunteita sisältyy Aamulehden päihdeongelmaa koskevaan kirjoitteluun ja verkkokomentointiin kesällä 2019. Tutkielma kysyy, keihin tunteenilmaisut kohdistuvat ja millaisia ryhmäjakoja tunteiden avulla rakennetaan.

Metodina on teoreettisesti informoitu lähiluku, jonka kohteena oleva aineisto on julkaistu Aamulehden verkkosivuilla. Aineisto sisältää kaksi mielipidekirjoitusta, 217 kommenttia ja kaksi jatkojuttua. Päälimmäisiksi tunteiksi nousivat analyysin perusteella inho, pelko, suuttumus, myötätunto, katkeruus ja iva. Aineistossa luodaan useita eri tunteiden kokijoita ja tunteiden kohteita, joiden välillä nämä tunteet risteilevät.

Avainsanat: Affekti, affektiiviset käytännöt, huumausaineet, julkiso, marginalisaatio, päihdepolitiikka, sirkulaatio, teoreettisesti informoitu lähiluku, verkkokomentointi, yleisönosasto

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1. Johdanto	1
1.1. Tapaus uhkaava narkomaani	1
1.2. Tutkimuskysymykset	2
1.3. Merkitykset konkretisoituvat ihmisten kohdatessa	2
1.4. Huumeongelmat suomalaisessa julkisessa keskustelussa.....	3
2. Teoreettinen viitekehys.....	5
2.1. Ruumiilliset tunteet ja yhteisöllinen merkitystenmuodostus	5
2.2. Yleisönosasto verkossa ja mielipidekirjoituksen tyylipiirteitä	9
2.3. Voiko kommenttikentässä jopa keskustella?	11
2.4. Aamulehden kommentointialustan piirteet.....	13
2.5. Jatkojuttujen dynamiikka.....	15
3. Aineisto ja metodi.....	16
3.1. Aineisto	16
3.2. Metodi: teoreettisesti informoitu lähiluku.....	17
4. Analyysi ja tulokset	18
4.1. Ensimmäinen mielipidekirjoitus	19
4.2. Mielipidekirjoituksen näkökulmia puoltavat kommentit	20
4.3. Vastustavat, sovittelevat ja humoristiset kommentit	26
4.4. Jatkojutut	30
4.5. Carpelanin toinen mielipidekirjoitus	34
5. Päätelmät	35
Lähdeluettelo.....	38

1. JOHDANTO

1.1. Tapaus uhkaava narkomaani

“Keskustori, Hämeenkatu ja Tullintorin tienoo ovat täynnä narkomaaneja myös päiväsaikaan. He ovat käytökseltään arvaamattomia, ja tuntuvat lähestyvän herkemmin, jos on rattaiden kanssa liikkeellä.”

Näin kirjoitti Sebastian Carpelan Aamulehden mielipideosastolla 27. kesäkuuta 2019. Kirjoituksessa Carpelan kuvaa, kuinka hän oli omakohtaisesti saanut kokea Tampereen huumeongelman sekavan miehen uhatessa häntä ja hänen tyttärtään. Carpelan ilmoitti muuttavansa kaupungista, mikäli ongelmaan ei löytyisi ratkaisua.

Kirjoitus oli pitkään lehden verkkosivujen luetuimpien juttujen kärjessä ja sai aikaan kommenttivyöryn kirjoituksen kommenttiosioon. Kommentteja kirjoitettiin yhteensä 217, mikä on Aamulehden mittakaavassa paljon. Kommenttien pohjalta lehti julkaisi aiheesta kaksi jatkojuttua, joista toinen oli kooste kommentteissa esitetyistä mielipiteistä, ja toinen pyrki poliisipäällikköä haastattelemaan selvittämään, kärsiikö Tampereen keskusta todella päihteiden käyttäjien häiriökäyttäytymisestä. Lisäksi mielipidekirjoituksen kirjoittajalta julkaistiin vielä toinen kirjoitus, jossa hän perusteli ja selitti aiempaa kirjoitustaan. Tapauksessa tunteet olivat vahvasti läsnä. Itse mielipidekirjoituksessa risteilevät jo monenlaiset tunteet ahdistuksesta pelkoon ja aggressioon. Kommentteissa puolestaan esitetään mielipiteitä alkuperäisen kirjoituksen puolesta ja vastaan, ja mielipidekirjoituksen kirjoittaja saa osakseen vihanilmauksia.

Sara Ahmedin (2018) käsittein ajateltuna mielipidekirjoitus ja sen kuvaama huumeongelma ovat tahmaisia, sillä niihin tarttuivat niin monenlaiset tunteet ja ne kiersivät Aamulehden etusivulla ja uutisoinnissa monta päivää. Tahmaisiin objekteihin, kuten tähän huumeongelmatapaukseen, kasautuu erilaisten tunteiden kerrostumia. (Ahmed 2018; Paasonen 2014, 25.) Ahmed on kulttuurintutkija ja pohjaa ajattelunsa paljolti intersektionaalisen feminismin teoriaan, joten kandidaatintutkielmani asettuu affektin käsitteellistämisen osalta kulttuurintutkimuksen traditioon.

Tässä tutkielmassa etsin ja erittelen mielipidekirjoituksen, siihen tulleiden kommenttien ja jatkojuttujen tunteenilmauksia. Pyrin hahmottamaan, millaisia ihmisryhmiä ja rajapintoja näiden ryhmien välille aineiston tekstit konstruoivat tunteiden avulla. Käytän työkaluna affektin käsitettä, johon liittyviä merkityksiä avaan edempänä.

1.2. Tutkimuskysymykset

Tutkielman tavoitteena on päästä käsiksi päihdeongelman herättämiin tunteenilmaisuihin, ja siihen millaista keskustelua ja asenneilmapiiriä nämä ilmaisut luovat Tampereen keskustan päihdeongelman ympärille. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisia tunteita aineiston teksteissä esitetään?
2. Keihin ja mihin tunneilmaisut kohdistuvat?
3. Millaisia (kuvitteellisia) ryhmiä ja ryhmäjäkoja aineiston teksteissä luodaan?

Kyseessä on tapaustutkimus, eli rajatun kokonaisuuden syväluotaava tarkastelu ja sen ominaispiirteiden kuvailu. Tapaustutkimuksella ei pyritä yleistettävään tietoon, vaan ymmärryksen lisäämiseen tietystä rajatusta ilmiöstä. (Lähdesmäki ym. 2015.) Kytken kuitenkin aineistoni laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin, sillä mielipidekirjoitus Tampereen päihdeongelmasta heijastelee ainakin osaa niistä diskursseista, jotka usein ilmenevät päihdeongelmaa, päihdeongelmaisia ja heidän marginalisaatiotaan mediassa käsiteltäessä.

1.3. Merkitykset konkretisoituvat ihmisten kohdatessa

Päihdeongelmasta käydyn keskustelun tutkimus on tärkeää, sillä julkisen keskustelun myötä rakennetaan kuvaa ongelman laajuudesta, syistä ja siitä, miten ongelmaa tulisi hoitaa.

Tunteenilmaukset tiettyjä ihmisryhmiä, kuten päihdeongelmaisia, kohtaan voivat vaikuttaa yleiseen asenneilmapiiriin, joka kielteiseksi ja pelokkaaksi muodostuessaan voi vahvistaa päihteidenkäyttäjien marginalisaatiota, mikä syventää ongelmia edelleen. Aamulehti on yksi Tampereen julkisen keskustelun areenoita ja ylläpitäjiä. Sillä, millaisin ilmauksin päihdeongelmasta lehden jutuissa ja kommenttikentässä puhutaan, on vaikutusta ihmisten mielipiteisiin ja yleiseen asenneilmapiiriin ja sitä kautta kunnallispolitiikkaan ja muuhun päätöksentekoon.

Se, nähdäänkö päihderiippuvuus julkisessa keskustelussa ihmisen omana syynä vai sairautena, jolle ei itse mahda mitään, voi vaikuttaa keskusteluun esimerkiksi päihdehoidosta ja -rangaistuksista. Myös poliisin ja muiden viranomaisten toiminta ja toiminnan resurssit liittyvät ongelmaan, sillä kaupunkitilojen valvonta voidaan kokea riittämättömäksi tai vääränlaiseksi. Mielipidekirjoituksen vahva kytkös Tampereeseen korostaa paikallisuutta. Sebastian Carpelanin kirjoitus (Aamulehti

27.6.2019) saattoi herättää niin paljon tunteita ja vastakaikua juuri sen takia, että kommentoijilla on mahdollisesti vahva henkilökohtainen side kirjoituksen tapahtumapaikkaan.

1.4. Huumeongelmat suomalaisessa julkisessa keskustelussa

Lääketieteellisen määritelmän mukaan päihteet ovat psyykkisiin ja fyysisiin toimintoihin vaikuttavia aineita, joita käytetään nimenomaan päihtymistarkoituksessa. Huumeet ovat päihteitä, joiden laittomuus on määritelty laissa. (Terveyskirjasto Duodecim 2019.) Päihteen laittomuus on sopimuksen varaista, ja laissa on listattu, mitkä päihteet ovat laittomia. Määrittely ei suinkaan ole ongelmatonta, vaan aiheesta käydään jatkuvasti poliittista keskustelua. (Kainulainen 2016.)

Huumeongelmalla voidaan viitata yksilön ongelmaiseen huumeiden käyttöön, johon liittyy fyysisiä ja psyykkisiä haittoja sekä riippuvuus aineeseen tai aineisiin. Ongelmakäyttöön liittyvät vahvasti muut ongelmat, esimerkiksi vähävaraisuus, syrjäytyminen ja mielenterveysongelmat. Ongelmien syy-seuraussuhdetta voi olla mahdoton osoittaa, eli syrjäytyminen ei välttämättä ala huumeiden käytöstä, vaan pikemminkin ne ovat osa samaa ongelmavyöhytää. (Kaukonen & Hakkarainen 2002, 44–45.) Arkikielessä voidaan puhua sekaisin päihdeongelmallisista ja huumeongelmasta viitaten hyvin erilaisiin ongelman muotoihin ja huumeiden käyttötapoihin. Huumeiden ja päihteiden käyttäjät eivät ole homogeeninen ryhmä, eivätkä käyttäjät kuulu yhtenäiseen alakulttuuriin (Perälä ym. 2012, 294 sit. Kainulainen ym. 2017, 31), vaikka niinkin mediassa tai arkipuheessa voidaan puhua. Päihde- tai huumeongelmalla tarkoitetaan myös yhteiskunnallista ongelmaa, eli huumeiden käytön lisääntymistä tai siihen liittyviä lieveilmiöitä, kuten asunnottomuutta, vähävaraisuutta ja rikoksia. Päihde- ja huumeongelmat linkittyvät julkiseen keskusteluun ja päätöksentekoon siinä, miten lain tulisi suhtautua niihin, ja mikä on paras keino niiden vähentämiseksi.

Suomalaisessa huumausainekeskustelussa ja huumausainepoliitikassa on vallinnut kaksi osittain vastakkaista näkemystä: kontrollipoliittinen ja sosiaali- ja terveystieteellinen. Kontrollipoliittisen näkemyksen mukaan huumeiden käyttö on rikollista ja laitonta, ja yhteiskunnallisten toimien pitäisi suuntautua käytön minimoimiseen. Kontrollipoliittisessa ajattelutavassa huumeiden käyttäjät nähdään rikollisina ja ratkaisuna ongelmiin pidetään tiukkaa lainsäädäntöä ja rangaistuksia. (Hakkarainen & Tigerstedt 2005, 143–150.) Kontrollipoliittinen linja näkyy Suomen laissa, jossa kaikki huumeisiin liittyvä toiminta myynnistä hallussapitoon ja käyttöön on kriminalisoitu. Kontrollipoliittisen linjan tausta on Suomen “ensimmäisessä huumausaineaallossa” 1960–1970-lukujen vaihteessa, jolloin päihteiden väärinkäyttö yleistyi ja huumausaineet määriteltiin ensimmäistä kertaa yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Esimerkiksi käytön kriminalisoinnista käytiin tuolloin poliittista keskustelua, jossa kriminalisoinnin puoltamisesta tuli oikeistolle

moraalipoliittinen kysymys. (Kainulainen ym. 2017, 22–25.) Toinen hallitseva näkökulma on sosiaali- ja terveystieteellinen. Tällaisen näkemyksen mukaan yhteiskunnassa on pyrittävä tiukan kontrollin sijaan haittojen minimoimiseen esimerkiksi huumekorvaushoidolla. Sosiaali- ja terveystieteellisestä näkökulmasta huumeiden käyttäjät nähdään täysiarvoisina kansalaisina ja myös heidän ihmisoikeutensa tuodaan esiin. Sosiaali- ja terveystieteellinen näkökulma yleistyi “toisen huumeaallon” aikaan 1990-luvun loppupuolella, jolloin huumeiden käyttö alettiin nähdä monisyisempänä ongelmana. Huumeriippuvuutta ei pidetty enää mustavalkoisesti rikollisuutena, vaan sitä alettiin korostaa sairautena. (Hakkarainen & Tigerstedt 2005, 143–150.) Toisen huumeaallon aikaan huumeiden käyttö lisääntyi ja katukauppaan tuli uusia aineita. Tämän myötä aineiden käytön haittapuolet, kuten yliannostuskuolemat ja injektioneulojen välityksellä leviävät taudit, lisääntyivät, mikä heijastui yhteiskunnalliseen keskusteluun ja johti huumeiden käytön haittojen vähentämiseen tähtääviin toimintamalleihin, kuten puhtaiden käyttövälineiden jakamiseen. (Kainulainen ym. 2017, 19–29.)

Omien havaintojeni mukaan tämä kontrollipoliittinen ja sosiaaliterveydellinen vastakkainasettelu näkyy nykypäivän julkisessa keskustelussa niin, että huumeongelmaa pidetään usein joko ihmisen omana valintana tai sitten vastakkaisesti sairautena. Sosiaalisessa mediassa ja medioiden kommenttikentissä esitetään usein näkemyksiä, joiden mukaan huumeiden käyttö on jokaisen omaa syytä, sillä “eihän kukaan pakota ottamaan ainetta”. Lehtien henkilöjutuissa sen sijaan kerrotaan entisten päihteidenkäyttäjien selviytymistarinoita, joissa käytölle esitetään erilaisia syitä, ja riippuvuus voidaan nähdä useiden eri tekijöiden summana, kuten esimerkiksi jutussa *Pako ihmemaasta. ‘Rapanisti’, Hanna-Mari Kärki kuvailee entistä minäänsä. Hän tietää, miten ihanalta tuntuvat huumeet lopulta tuhoavat elämän* (Iltalehti 1.7.2019). Mediassa tilaa saavat paljon myös asiantuntijapuheenvuorot, joissa korostetaan päihderiippuvuutta sairautena, kuten jutussa otsikolla *Osa lääkäreistä pitää päihdeongelmaa itseaiheutettuna, ja se leimaa ihmisiä rankasti, sanoo päihdelääkäri* (Iltalehti 17.11.2018).

Havaintoani tukee Väisäsen (2019) Helsingin yliopistossa tekemä pro gradu -tutkielma, jossa hän analysoi Helsingin Sanomien verkkokeskustelua huumeiden käyttöhuoneiden perustamisesta vuonna 2018. Keskustelussa oli havaittavissa käyttöhuoneita puolustava ja vastustava kanta. Puolustettaessa käyttöhuoneita huumeiden käyttöä pidettiin sairautena ja käytön taustalla nähtiin useita syitä, jolloin käyttäjiä kohtaan ilmaistiin empatiaa ja sitä pyrittiin herättämään myös muissa kommentoijissa. Puoltavat tahot vetosivat myös kaikkien yhteiseen etuun, sillä käyttöhuoneiden nähtiin minimoivan haittoja. Käyttöhuoneita vastustavat puolestaan näkivät huumeiden käytön moraalittomana toimintana. Moraalittomuutta perusteltiin huumeiden laittomuudella. Vastustavat

kommentit myös esittivät huumeiden käyttäjien edun ajamisen vievän resursseja toisten heikossa asemassa olevien ihmisten auttamiselta, kuten vanhuksilta. (Väisänen 2019, 43–55.)

Hirschovits-Gerz (2014) on puolestaan väitöskirjassaan tutkinut suomalaisten käsityksiä ja mielikuvia riippuvuuksista ja kartoittanut aiempaa tutkimusta. Hänen mukaansa alkoholi- ja huumeongelmia pidetään yhteiskunnan kannalta hyvin vakavina riippuvuusongelmina. Kovien huumeiden käyttöön suhtaudutaan suomalaisessa yhteiskunnassa hegemonisen jyrkästi. (Hirschovits-Gerz 2014, 78–82.) Esimerkiksi terveydenhuollon ammattilaisten asenteita selvittävässä tutkimuksessa on havaittu terveysalan ammattilaisten pitävän huumeongelmaisia epämiellyttävinä asiakkaina. Alan ammattilaiset voivat nähdä päihderiippuvuuden asiakkaan omana syynä. Asteet ovat kuitenkin muuttuneet, ja huumeriippuvuus on terveydenhoitoalan työntekijöiden keskuudessa alettu nähdä yhä enemmän sairautena. (Hirschovits-Gerz 2014, 37.)

Riippuvuuden pitäminen riippuvaisen omana syynä voi saada yhteiskunnassa aikaan moraalista paheksuntaa, mikä taas johtaa riippuvaisen häpeäntunteeseen. (Hirschovits-Gerz 2014, 109). Juuri huumeriippuvuus onkin hyvin stigmatisoiva riippuvuus, joka johtaa marginalisoitumiseen (Hirschovits-Gerz 2014; Savonen ym. 2018). Julkisessa keskustelussa tiedostetaan kuitenkin osittain myös, että yhteiskunnalliset rakenteet ja päihteiden ongelmakäyttäjän elinolosuhteet ja -ympäristöt vaikuttavat päihdeongelmasta irti pääsemiseen. Toisten ihmisen huumeongelmaisiin kohdistamien ennakkoluulojen ajatellaan olevan osasyynä, jonka takia huumeikierteestä on vaikea toipua (Hirschovits-Gerz 2014, 81).

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

2.1. Ruumiilliset tunteet ja yhteisöllinen merkitystenmuodostus

Psykologiassa ja arkikielessä tunteista puhutaan usein niin, että ne näyttäytyvät jonkin henkilön tai muun subjektin sisäisinä olotiloina. Sosiaalipsykologian tutkimussuuntauksissa sen sijaan korostetaan perinteisesti tunteiden kollektiivisuutta, eli sitä miten tunteet syntyvät sosiaalisissa prosesseissa ja tulevat ikään kuin ulkoapäin yksilöihin. (Ahmed 2018, 19–25.) Kulttuurin ja yhteiskunnan tutkimuksessa affektilla on perinteisesti tarkoitettu fyysisistä tunnekokemusta- ja reaktiota. Sanalla tunne taas on usein viitattu kulttuurin ja ihmismielen kognitioiden kautta rakentuvaan psykologiseen ilmiöön. Nykykulttuurintutkimuksessa useat tutkijat kuitenkin näkevät

affektin ja tunteen toisistaan erottamattomina prosesseina. (Nikunen ja Pantti 2018, 74; Koivunen 2008, 6.) Aivan kuten ihmismieltä ei voida, ainakaan nykytieteen valossa, erottaa ihmisruumiista, affektia ei voi erottaa tunteista ja kognitiosta. Käytän jatkossa sanoja affekti ja tunne niin, että ne sisällyttävät toinen toisensa itseensä.

Sara Ahmedin (2018) mukaan affektit syntyvät, muodostuvat ja voimistuvat ihmisruumiiden välisessä kanssakäymisessä. Ahmedin mukaan ajattelutavat, joissa tunteita pidetään joko yksilön sisäisinä tiloina, tai vastakkaisesti kollektiivisesti rakentuvina, ovat puutteellisia. Hänen mukaansa ne ylipäättään olettavat subjektit, eli tunteiden kokijat, ja objektit, eli tunteiden kohteet, objektiivisesti olemassa olevina selkeä rajaisina totuuksina. Juuri tällöin tunteet näyttäytyvät subjektin omaisuuksina ja objektin ominaisuuksina. Kun esimerkiksi ajatellaan “vihaan häntä, koska hän on ilkeä” vihan ajatellaan olevan minulla itselläni ja johtuvan kohteessa olevasta ilkeydestä. (Ahmed 2018, 19–25.)

Affekteihin katseensa suunnanneet tutkijat argumentoivat, ettei kulttuurisia käytänteitä ja ihmisten välisiä toimintarakenteita pitäisi tutkia vain kielen, merkitysten ja ideologioiden kautta (Gregg & Seigworth 2010 sit. Nikunen & Pantti 2018, 74). Tunteet ja tunneilmaisut ovat tärkeä tutkimuskohde, sillä ne ovat osa yhteistä merkitystenmuodostusprosessia ja ylläpitävät ja uusintavat yhteiskuntien toimintamalleja ja valtahierarkioita. Affektit tuotetaan usein kollektiivisesti ja institutionaalisesti. Näitä tunnekaanoneita tutkimalla voidaan tarkastella yhteiskunnan sosiaalisia prosesseja. (Nikunen 2016, 284.)

Etenkin tällaisen tuntijan ja tunteen kohteen erottelun vuoksi affektit ovat mukana luomassa ihmisten ja ihmisryhmien välisiä hierarkioita, toiseutta ja yhteiskunnallisia rakenteita. Tunteita käytetään usein erottamaan itseä muista ja meitä heistä. Affektit toimivat työkaluina näissä prosesseissa. (Ahmed 2018, 9–30.) Tunteiden kautta muodostetaan merkityksiä. Metonymioiden ja metaforien kautta muodostetaan assosiaatioketjuja, kun objekteja liitetään toisiin objekteihin. Metonymiat ovat kielikuvia, joissa rinnastettavat asiat ovat toisilleen läheisiä tai esimerkiksi toistensa osia. Kun kielessä käytetään yksityiskohtaa merkitsemään suurempaa kokonaisuutta, kyseessä on metonymia: sanotaan vaikkapa “lököpöksy käveli kadulla”, vaikka tarkoitetaan kokonaista ihmistä, joka pukeutuu tietyllä tavalla. Metaforissa sen sijaan yhdistetään kaksi asiaa, joilla ei ole keskinäistä semanttista suhdetta, mutta joissa on kuitenkin jotain samankaltaista. (Tieteen termipankki 2020.) Se, millaisia assosiaatioita ja tunteita ilmauksiin ja olioihin milloinkin liitetään, on hyvin monimutkainen prosessi ja suurelta osaa ääneen lausumatonta (Ahmed 2018, 61).

Esimerkiksi rasistiset äärinationalistit rinnastavat usein maahanmuuton kielenkäytössään metaforisesti raiskaamiseen tai hyväksikäyttöön. Tällöin äärinationalistit samaistavat kotimaansa kehoksi, jota loukataan. Loukkaaminen synnyttää ja oikeuttaa vihaa, joka kohdistuu ulkoapäin tulevaan uhkaan. Samalla vihan tunne määrittelee uhan antaen sille muodon. Todellisuudessa “uhka” ei sijaitse missään yhdessä oliossa, vaan se, mitkä ja ketkä mielletään uhaksi, rakentuu tunneilmausten ja assosiaatioiden kautta. (Ahmed 2018, 58–61.) Tästä hyvä esimerkki on suomalaisten rasististen tahojen suosima ilmaus “matu” eli maahantunkeutuja, jolla viitataan epämääräisesti maahanmuuttajiin ja pakolaisiin. Lyhenne assosioi maahanmuuton hyökkäämiseen. Sanasta tulee mielikuva, että muualta tulevat ihmiset tunkeutuvat “meidän maahamme” väkipakolla. Samalla tavalla kielenkäytön affektiiviset ilmaukset voivat tehdä uhan jostain muustakin ihmisryhmästä, esimerkiksi alkoholisteista tai narkomaaneista.

Se, etteivät affektit sijaitse missään tietyssä oliossa, mahdollistaa affektin voimistumisen. Voimistuminen tapahtuu kierron kautta. Ahmed käyttää esimerkkinä vihan tunnetta. Vihan käsitetään yleensä kohdistuvan johonkin itsestä ulkopuolella olevaan, “toiseen”. Tuota toista vihataan usein siksi, että hänen nähdään olevan jonkinlainen tai toimivan jollain tietyllä tavalla. Tällöin yksilö assosioituu suuremman ryhmän palaseksi. (Ahmed 2018, 61–71.) Kun esimerkiksi päihteitä käyttävä nuori hakee juoksukaljat lähikaupastaan ja sivaltaa veitsellään kassahenkilöä, kaupan henkilökunta voi kohdistaa vihaa tätä yksilöä kohtaan, mutta samalla vihaan sekoittuvat kaikki aiemmat kaupparyöstöt ja henkilökunnan kokemukset. Kun sitten joku toinen päihteiden alaisena oleva ihminen käy täysin rehellisesti ostamassa kaljansa, myyjät voivat suhtautua häneen lähtökohtaisen vihamielisesti.

Viha jotain itsestä eroavaksi määriteltyä ihmisryhmää kohtaan toimii vihan siirtymisen kautta. Ahmedin mukaan jo Aristoteles määritteli suuttumuksen ja vihan eron niin, että suuttumus kohdistuu yksilöön, kun taas vihaa tunnetaan kokonaisia ihmisryhmiä kohtaan. Nämä ryhmät eivät Ahmedin ajattelutavan mukaan tietenkään ole olemassa aktuaalisessa maailmassa selkeä rajaisina olioina, vaan ne luodaan juuri näissä tunneprosesseissa. (Ahmed 2018, 61–71.) Tunteiden siirtyminen mahdollistaa niiden voimistumisen. Mitä enemmän jokin objekti, esimerkiksi jotain ihmisryhmää tarkoittava ilmaisu, kuten “narkkari”, kiertää ihmisten käytössä, sitä tahmaisempi siitä voi tulla. Sanaan tarrautuu lisää muita ilmauksia, merkityksiä ja tunteita. Se millaisia merkityksiä ja tunteita sanaan on tarrautunut aiemmin vaikuttaa siihen, millaisia merkityksiä sanaan on mahdollista tarrautua jatkossa: jos sanaan liittyy vain negatiivisia assosiaatioketjuja, sanaa on hankala käyttää positiivisessa yhteydessä. Tahmaisuuuden käsite ilmentää, kuinka asioille annetaan

merkitykset eivät leiju tyhjiössä tai synny tyhjästä, vaan kantavat aina mukanaan historiaa. (Ahmed 2018, 117–121.)

Myös sana narkomaani on hyvä esimerkki tahmaisesta objektista, sillä itse huumeiden käyttäjätkin puhuvat narkomaaneista usein halveksuvasti viitatessaan koukussa oleviin käyttäjiin (Hakkarainen 1987 sit. Kainulainen ym. 2017, 30). Narkomaanista on myös useita muunnoksia, kuten ”nisti” ja ”narkki”, joihin tunnutaan arkipuheessa liitettävän hyvinkin inhonsekaisia assosiaatioita. Myös sana ”sekakäyttäjä” voi pitää samalla tavalla tahmaisena. Ilmaisuun liitetään niin paljon kielteisiä merkityksiä ja assosiaatiota pohjalla olemiseen, että se ilmentää alhaista statusta myös päihteidenkäyttäjien sisäisissä hierarkioissa (Väyrynen ym. 2015 sit. Savonen ym. 2018). Toisaalta affektiivisten ilmausten tahmaisuuutta voidaan yrittää tietoisesti ohjata antamalla sanoille uusia miellelyhtymiä. Esimerkiksi ilmaisu ”muija” on aiemmin assosioitunut negatiivisiin miellelyhtymiin vihaisesta ja epämiellyttävästä naisesta, mutta nykyisin nuoret naiset osoittavat ihailua kutsumalla toisiaan muijiksi. Kyse on totta kai paljon myös siitä, kuka nimittää ja ketä.

Affektiivisen tahmaisuuuden käsitettä voidaan helposti soveltaa verkkomaailmaan. Tunteet ja tunneilmaukset ovat suuressa roolissa internetkulttuurissa, verkkojournalismissa ja nettikeskustelukulttuurissa. Internetissä vallitsee huomiotalous, jossa valtava määrä kaikenlaista sisältöä kilpailee klikkauksista ja sivustoilla vietetystä ajasta. Informaatiotulvassa ihmiset tarttuvat herkemmin asioihin, jotka koskettavat ja liikuttavat. Affektit ohjaavat ihmisten käyttäytymistä siis myös tällä tapaa. Internetissä ja etenkin sosiaalisissa medioissa affektiivisesti tahmeat eli tunteita herättävät sisällöt saavat helpommin huomion ja kasvattavat edelleen tahmeuttaan, kun niitä kommentoidaan ja jaetaan eteenpäin. (Paasonen 2014, 25–27.)

Margaret Wetherell (2012) käsittää affektit Ahmedin tavoin ruumiillistuneena merkitysten muodostamisena ja liikkeenä ihmiskehojen välillä. Hän kuvaa tunteiden vaikutusta ihmiseloon affektiivisten käytäntöjen käsitteellä. Käytännön käsitteellä on yhteiskuntatieteissä pitkät perinteet. Sosiaalisten ja yhteiskunnallisten ilmiöiden mieltäminen käytännöiksi kuvaa sitä, kuinka ihmiset toimivat usein toistuvien ja syvälle sisäistettyjen yhteisten mallien mukaan. Nämä mallit voivat kuitenkin muuttua, ja ne ovatkin jatkuvassa virrassa. Affektiivisen käytännön käsite korostaa sitä, miten tunteet ovat mukana näissä sosiaalisissa prosesseissa. Affektiivisissä käytännöissä ihmisen keholliset toiminnot ja tunteet yhdistyvät vuorovaikutuksen keinoihin, sosiaalisiin suhteisiin ja tulkintatapoihin. (Wetherell 2012, 4–14.)

Diskurssit, eli sosiaalisesti määräytyvät toistuvat kielenkäytön tavat, eivät ole Wetherellin mukaan erotettavissa affektiivisista käytännöistä. Usein yhteiskuntatieteissä diskurssien ajatellaan olevan tiedostettuja, suunnitelmallisia ja keskustelevia, kun taas affektit mielletään välittömiksi ja vaikeasti hallittaviksi reaktioiksi. Affektiivisia käytäntöjä ei voi kuitenkaan erottaa kielellisestä ja tiedostetusta ihmismielen toiminnasta. Tunnereaktiot ovat ilmiö, jossa kielellinen kognitio ja kehon tuntemukset sekoittuvat. Affektiiviset käytännöt ovat aina kontekstisidonnaisia, vaikka kantavatkin mukanaan historiaa. (Wetherell 2012, 73–79.)

Vaikka ihmiset ovat periaatteissa vapaita tekemään mitä tahansa fysiikan lakien rajoissa, he käyttäytyvät yhteisten affektiivisten käytäntöjen mukaisesti, koska se on helpoin tapa toimia. Koska tiettyjä käytäntöjä toistetaan, ajatus mahdollisuudesta tehdä asia toisin lipuu vähitellen kauemmas ja kauemmas. (Wetherell 2012, 105.)

Affektiivisten käytäntöjen tutkimiseen ja kuvailuun liittyy ongelmia, sillä vaarana on monimutkaisten ilmiöiden liika yksinkertaistaminen. Sosiaaliset suhteet ja käytännöt ovat jatkuvassa muutoksen virrassa, niiden tilanteet elävät, joten niitä voi olla vaikea kuvata. (Wetherell 2012, 104.) Sekä Ahmedin että Wetherellin tavat käsitellä affekteja ovat kuitenkin hedelmällisiä, sillä ne hälventävät perinteisiä ruumis–mieli- ja luonnontieteet–yhteiskuntatieteet-jakoja (ks. Koivunen 2008, 6). Erityisesti Wetherell peilaa ajatteluaan neuropsykologiseen tutkimukseen (Wetherell 2012, 27–47).

2.2. Yleisönosasto verkossa ja mielipidekirjoituksen tyylipiirteitä

Yleisönosastolla on suomalaisissa päivälehdissä vakiintunut asema, ja toimitusten johdossa yleisönosastoa pidetään lähtökohtaisesti hyvin tärkeänä (Heinonen 2008, 59–60). Mediat haluavat vielä tämän päivän someaikakaudellakin ylläpitää ja vaalia yleisönosastojaan, sillä niillä on merkitystä medioiden lukijasuhteille. Lukijoiden kirjoittamat mielipidetekstit ovat myös varsin luettuja tekstejä (Jaakkola 2013, 268). Verkossa lukijoiden mielipiteiden suosioon vaikuttanee muun muassa se, että lukijoiden tekstejä laitetaan harvoin maksumuurin taakse.

Osaltaan yleisönosastojen jatkuvuuden taustalla vaikuttaa edelleen myös yhteiskuntateoreettinen julkisen keskustelun ihanne. Julkinen keskustelu on deliberatiivisen, eli keskustelevan, demokratian edellytys. Deliberatiivisen demokratian ihanteen mukaisesti yhteiskunnalliset päätökset tehdään julkisessa keskustelussa muodostetun julkisen mielipiteen pohjalta. Julkinen keskustelu on tämän ihanteen mukaan julkisessa tilassa tapahtuvaa keskustelua, joka on avointa kaikille, ja jossa asiaa tarkastellaan eri näkökulmista tavoitteena yhteisymmärrys. Median tehtävänä on usein pidetty juuri

tällaisen julkisen tilan mahdollistamista ja edistämistä. (Pietilä 2002, 447–449.) Julkisen keskustelun käsite on ongelmallinen, sillä käytännössä kaikille avoin keskustelun tila lienee mahdoton. Kaikilla ihmisillä ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistua julkiseen keskusteluun, sillä osallistumiseen voivat vaikuttaa esimerkiksi luku- ja kirjoitustaito, mediakompetenssi ja teknologia-aidot.

Yleisönosastokirjoitukset voidaan jakaa keskustelunavauksiin ja jatkokirjoituksiin, jotka vastaavat johonkin aiemmin yleisönosastossa esitettyyn mielipiteeseen. Yleisönosastokirjoitukset eroavat esimerkiksi joidenkin medioiden alaisuudessa toimivista blogeista siinä, että ne toimitetaan. Median toimitus voi lyhentää ja jäsenellä tekstiä sekä muuttaa kieltä yleisen ja hyvän suomen kielen mukaiseksi. Siihen, mitkä lukijoiden teksteistä päätyvät julkaisuun, vaikuttavat journalistiset valintaperusteet, joita ovat muun muassa aiheen uutuus ja ajankohtaisuus, mielipiteen perustelu ja poikkeavuus, faktatietojen esittäminen, kielen sujuvuus ja tekstin houkuttelevuus. Tekstit, jotka täyttävät muut kriteerit, mutta vaatisivat paljon editointityötä toimitukselta, voivat jäädä julkaisematta. (Jaakkola 2013, 267–272.) Tähän vaikuttanee taustalla esimerkiksi toimitustyön kiire ja pyrkimys tuloksellisuuteen.

Pietilä (2001) tarkasteli tutkimuksessaan Aamulehden yleisönosaston mielipidekirjoituksia kahden kuukauden ajalta. Kirjoitusten kirjoittajien positioita oli löydettävissä neljä. Tekstit oli kirjoitettu joko asiantuntijan, päättäjän tai kansalaisen positiosta. Kansalaisen positioita oli kaksi erilaista sen mukaan, oliko tekstit kirjoitettu yleisestä ei-henkilökohtaisesta näkökulmasta vai vetoamalla kirjoittajan omakohtaisiin kokemuksiin. (Pietilä 2001, 406–407.) Vaikka Pietilän aineisto oli suhteellisen pieni, 617 kirjoitusta, tutkimuksesta on aikaa toistakymmentä vuotta, ja toisessa tutkimuksessa kirjoittajien asemia olisi mahdollisesti löydettävissä muitakin, joko käyttökelpoinen. Siitä, mistä asemasta mielipidekirjoitus kirjoitetaan, on vaikutusta viestin sisältöön ja vastaanottoon.

Toisessa tapaustutkimuksessaan Pietilä (2002) esittää johtopäätöksen, jonka mukaan vallassa olevien, eli päättäjien, ja vähävaltaisten, eli kansalaisten, keskustelustrategiat mielipidekirjoituksissa ovat erilaisia. Vähävaltaiset voivat vedota päättäjiin retorisiin kysymyksiin, joilla voidaan yrittää saada päättäjät tekemään selkoa hankalista asioista. Samalla usein arvostellaan päättäjien toimintaa. Valtaa pitävät sen sijaan pyrkivät säilyttämään imagonsa asiantuntijana. (Pietilä 2002, 459.) Tutkimukseni aineiston mielipidekirjoitus on kirjoitettu kansalaisen näkökulmasta, ja kirjoittaja vetoaa hyvin voimakkaisiin omakohtaisiin kokemuksiin. Hän vaatii ratkaisua, joten todennäköisesti

kirjoituksen puhe on kohdistettu tahoille, jotka voivat jollain tapaa vaikuttaa kirjoittajan esittelemään Tampereen keskustan päihdeongelmaan.

Sosiaalisen median aikakautena voi helposti ajatella, että yleisönosasto alkaisi jäädä historiaan, kun ihmisten ei enää tarvitse kirjoittaa sanomalehteen saadakseen mielipiteelleen huomiota. On kuitenkin mahdollista, että ilmiö onkin päinvastainen. Perinteisten medioiden on muututtava yhä enemmän sosiaalisten medioiden kaltaisiksi ja kannustettava lukijoitaan kirjoittamaan mielipiteitä. Lisäksi toimitettu ja hyvällä suomen kielellä kirjoitettu lukijan mielipidekirjoitus voi nopeasti tunteenpuuskassa kirjoitettujen twiittien ja Facebook-kirjoittelujen virrassa jopa kasvattaa arvoaan. Vaikka yleisönosastolle kirjoittaminen voi nykymediaympäristössä näyttäytyä jäänteenä menneisyydestä, Aamulehden vuoden 2019 alussa tekemä linjaus kertoo sekin toista. Lehti nimenomaan toivoo lukijoiltaan enemmän mielipidekirjoituksia. Näin lehden mielipidekirjoituksista vastaava toimituspäällikkö kirjoitti 1.1.2019:

Hyvä lukija. Jatkossa löydät osoitteesta aamulehti.fi/mielipiteet entistä runsaammin lukijoiden mielipiteitä, Aamulehden kolumneja ja pääkirjoituksia. ... Voit osallistua keskusteluun kommentoimalla juttuja, mutta myös kirjoittamalla itse Aamulehden Mielipiteisiin. ... Jatkossa julkaisemme napakimmat ja kiinnostavimmat mielipiteet myös painetussa lehdessä. Jos saman aihepiirin ympärille kehittyy vilkas keskustelu, voimme tehdä myös uutisjuttuja kyseisestä keskustelunaiheesta. (Koski, Aamulehti 1.1.2019.)

Mediakonvergenssi, eli viestimien ja viestintäteknologioiden yhteensulautuminen, näkyy yleisönosastoissa. Useiden päivälehtien printtiversioiden mielipideosastoilla on tekstiviestipalsta, joihin lukijat tuottavat sisältöä mobiililaitteilla. Lisäksi lehdet saattavat koota printteihinsä lukijoiden verkossa kirjoittamia kommentteja. (Heinonen 2008, 59.) Lukijoiden mielipidekirjoitukset verkossa ovat usein avoimena kommentoinnille, joten perinteiseen toimitettuun mielipidekirjoitussisältöön yhdistyy verkkokomentointi, jonka erityispiirteistä kuvailen seuraavassa luvussa.

2.3. Voiko kommenttikentässä jopa keskustella?

Yleisönosastolla on kutakuinkin vankka asema, mutta medioiden verkkosisällön kommentoinnin yhteiskunnallista vaikuttavuutta on konvergenssin ja 2000-luvun digitalisaation vuosista huolimatta pidetty vähäisenä. Osaltaan tähän on vaikuttanut se, ettei kommenttikentässä käytyjen keskustelujen taso ole ollut sellainen kuin tutkijat ja media-alan toimijat verkkokeskustelujen yleistyessä toivoivat. (Kangaspunta 2016, 25–26.) Suomessa medioiden kommenttikentät olivat pitkään suhteellisen rajoittamattomia, mutta vuoden 2015 pakolaiskriisin myötä keskustelukulttuuri kärjistyi niin, että mediat ovat sittemmin rajoittaneet sisältöjensä kommentointimahdollisuuksia tai jopa sulkeneet kommenttikenttensä määräajaksi kokonaan. (Pöyhtäri 2018, 100–101.)

Verkkokeskusteluille on usein tapana äityä eriävien näkemysten ja vastakkaisten osapuolten välisiksi taisteluiksi, joissa näkökulmat polarisoituvat. Ilmiö voi liittyä kirjoitetun viestinnän ominaisuuksiin, sillä kirjoitettu teksti jättää aina tilaa lukijan tulkinnoille viestin tyylistä, sävystä, merkityksistä ja viestin kirjoittajan taustalla vaikuttavista motiiveista. Verkkoympäristössä nämä tulkinnat saatetaan tehdä nopeammin kuin kasvokkaisviestinnässä, mikä voi johtaa siihen, että kommentoijat väärinymmärtävät toisensa ja keskustelevat toistensa ohi. (Paasonen 2014, 29.)

Nettikeskusteluissa on myös taipumus esittää nimenomaan eriäviä kantoja (Pietilä 2002, 426). Sitä, miksi nettikeskustelussa kirjoitetaan usein voimakkaan aggressiivisiakin puheenvuoroja, on pohdittu 1990-luvulta saakka. Syyksi on havaittu ainakin nimimerkkien takaa kommentointi. Nimettömyyden illuusio voi luoda tilan, jossa ihmiset uskovat, ettei kukaan voi jäljittää heidän sanomaansa heihin itseensä, jolloin he sanovat helpommin törkeyksiä. Todellisuudessa normaaleilla keskustelualustoilla tapahtuva kommentointi on aina jäljitettävissä kommentin jättäjään. (Paasonen 2014, 27.)

Kommenttiketjun yhteiskunnallinen merkittävyys voi olla kyseenalainen, sillä keskustelu tyypistyy usein juuri provokaation, eikä edistä neuvottelunhalua (Papacharissi 2002 sit. Paasonen 2014, 29–30). Lisäksi satojen kommenttien ketjussa kukaan ei välttämättä lue kaikkia kommentteja. Missä määrin kommenttikentässä voi siis edes keskustella?

Kangaspunta (2016) on tutkinut julkison viitekehyksessä, millä tavoin verkkouutisten kommentointi on julkista keskustelua. Julkison käsite liittyy aiemmin kuvaamani julkisen keskustelun ihanteeseen. Julkisolla viitataan ihmisjoukkoon, joka keskustelee eriävin näkemyksin yhteisestä ongelmasta julkisessa tilassa. Julkiso on kielellinen konstruktio, jonka rajat ovat kuviteltuja. Keskustelevan julkison on nähty olevan edellytys demokratialle, sillä yhteiskunnallisten päätösten tekeminen edellyttää jonkinasteisen konsensuksen syntyä. Kangaspunta pohjaa julkison käsitteellistämisen suurilta osin Herbert Blumerin 1946 esittämään näkemykseen, jonka mukaan julkiso on toiminnallinen ihmisryhmä, jolla on yhteinen kysymys tai ongelma. Julkisossa esiintyy vastakkaisia mielipiteitä siitä, kuinka ongelmaa tulisi käsitellä, ja julkiso on syventynyt keskustelemaan aiheesta. (Kangaspunta 2016, 27–29.)

Julkison käsite on samalla tavoin ongelmallinen kuin julkisen keskustelun ihanne. Vaarana on liiallinen arvottava erottelu yksityiseen ja julkiseen sekä aktiiviseen ja passiiviseen. Julkison käsite kiinnittää huomion mahdollisesti liikaa “asialähtöiseen” mediasuhteeseen ja aktiiviseen asioista keskusteluun, jolloin median kuluttaminen ja kokemuksellisuus voivat näyttäytyä vain yksityiseen elämään kuuluvana passiivisena toimintana. Tällainen asioiden käsitteellistämistapa saattaa jättää

huomioimatta tunteiden ja kokemuksellisuuden vaikutuksen yhteisölliseen merkitystenmuodostusprosessiin. (Koivunen 2008, 12–13.)

Kangaspunnan tutkimus antaa kuitenkin hyviä välineitä jäsentää verkkokommentoinnin dynamiikkaa ja ominaispiirteitä. Kangaspunta haastaa käsityksen siitä, ettei nettikeskustelulla olisi yhteiskunnallista merkitystä, sillä hänen mukaansa uutisten verkkokommentointi voi tarjota mahdollisuuden yhteisten ongelmien käsittelylle. Keskusteltaessa puhe osoitetaan yleensä jollekulle, joten kommenttiketjun kommentit voi tämän perusteella jaotella etu- ja jälkijäseniin. Etujäsen voi olla esimerkiksi uutinen tai mielipidekirjoitus ja jälkijäsenet siihen suunnattuja kommentteja. Etujäsen voi olla myös yksittäinen kommentti, joka ei viittaa millään tavoin pääartikkeliin, jolle kommenttikenttä kuuluu, vaan nostaa esiin uuden aiheen. Edelleen tähän kommenttiin voi tulla vastauksia. Kangaspunnan havaintojen mukaan esimerkiksi nimimerkkien käyttö lisää vuoropuhelun syntymistä, eli pienoiskeskusteluja kommenttikentän sisällä. Sen sijaan nimettömät kommentit voivat jäädä yksittäisiksi puheenvuoroiksi, kun taas provokatiiviset kommentit herättävät enemmän jälkijäseniä kuin neutraalit. Kommenttikentissä puhetta voidaan suunnata myös ”muille” kokonaan ulkopuolisille tahoille, kuten esimerkiksi viranomaisille, millä kommentoijat voivat pyrkiä laajempaan julkiseen vuorovaikutukseen. (Kangaspunta 2016, 40–46.)

Kommenttikentissä käytävät keskustelut ovat Kangaspunnan mukaan eräänlaisia julkison ja julkisen keskustelun ituja, sillä kommentoijilla on halu kommentoida kiinnittyä todelliseen ongelmaan ja ilmaista mielipiteensä siitä. Kommentointia voi siis pitää keskusteluna ainakin jossain mielessä. (Kangaspunta 2016, 47.) Joka tapauksessa kommentit ilmentävät ihmisten asenteita ja ovat osa julkista merkityksen muodostusprosessia.

2.4. Aamulehden kommentointialustan piirteet

Kommenttikentät voi siis nähdä keskustelualustoina, ja nykyinen asenne kommentointia kohtaan onkin mahdollisesti toiveikkaampi kuin muutama vuosi sitten. Osaltaan toiveikkuudesta kertoo se, että Aamulehti näkee juttujensa kommentoinnin nimenomaan keskusteluna, kuten kappaleessa 2.2. siteeratusta linjauksesta ilmenee: “Voit osallistua keskusteluun kommentoimalla juttuja...” (Koski, Aamulehti 1.1.2019).

Aamulehden verkkosivuilla sisältöjä voi kommentoida sekä nimimerkin takaa että nimettömänä. Kommentoidakseen ei tarvitse tunnistautua millään tavalla. Kommentointijärjestelmä myös toppuuttelee kommentoijaa. Kun painaa kommentoi-nappia, eteen aukeaa kolmen kohdan valikko, joista on valittava joko: “Minulla on uusi näkökulma”, “Haluan ottaa yhteyden toimittajaan” tai

“Haluan ilmoittaa asiavirheestä”. Ensimmäinen vaihtoehto johtaa kommentointikenttään, kun taas kaksi viimeistä lähettävät sähköpostin toimittajalle. Kun on klikannut painiketta “Minulla on uusi näkökulma”, voi valita itselleen nimimerkin, tai jättää valitsematta. Kommentille varatun laatikon yläpuolella on ohjeet: “Perustele, kirjoita selkeästi, älä vähättele ihmisiä, ÄLÄ HUUDA. Pysy aiheessa ja muista käytöstavat.”

Aamulehti on asettanut käytäville keskusteluille rajat, sillä käytössä on esimoderoitu kommentointi. Ne kommentit, jotka eivät noudata lehden määrittelemiä sääntöjä, eivät pääse julkaisuun lainkaan. Säännöt ovat linjassa Julkisen sanan neuvoston journalistin eettisten ohjeiden kanssa. Esimoderoitu kommentointi tekee kommentoinnista ei-reaaliaikaista, sillä kommentit julkaistaan viiveellä. Esimoderointia tehdään etenkin siitä syystä, että julkaisu on vastuussa sivuillaan julkaistavan materiaalin sisällöstä. Tämä määritellään Julkisen sanan neuvoston Journalistin ohjeisiin vuonna 2011 lisätyssä liitteessä (Julkisen sanan neuvosto 2011).

Se, että kommentoija laitetaan Aamulehden kommenttilaatikossa “minulla on uusi näkökulma”-painikkeella miettimään, onko hänellä todella tarjota uusi näkökulma keskusteluun, voi parantaa kommentoijien argumentoinnin laatua. Toisaalta moni saattaa vain painaa nappia nopeasti miettimättä, mitä siinä edes lukee. Kommentoinnille suunnatut kehotukset ja esimoderoidun kommentoinnin suhteellinen hitaus verrattuna esimerkiksi Facebookin kaltaisiin nettialustoihin voivat hillitä kommentoinnin polarisoitumista ja lisätä sitä, että kommentointi todella on julkista keskustelua. Toisaalta kommentoinnin vaivalloisuus voi jättää joitakin mielipiteitä keskustelun ulkopuolelle, jos kommentoija ei viitsi nähdä vaivaa kommentin jättämiseksi. Lisäksi se, etteivät kommentit näy alustalla heti, vaikeuttaa keskustelun jatkumista. Kommentin jättäjä ei välttämättä edes muista enää seuraavana päivänä kommentoineensa asiaa, eikä palaa lukemaan ketjua, vaikka joku olisi vastannut hänelle.

Journalismin suhde kuluttajiinsa on siis melko ambivalentti. Yhtäältä lukijoiden osallistuminen lehden sisältöjen tuottamiseen ja niiden kommentointiin nähdään elintärkeänä (Heinonen 2008, 23), ja Aamulehtikin nimenomaan kannustaa ihmisiä toimimaan aktiivisesti osana lehden tuottamista. Toisaalta taas lukijoiden osallistumista joudutaan rajoittamaan moderoinnilla ja kommentoinnin lähes rautalangasta väännettyillä ohjeilla, kuten caps lockin käyttöä suitsivalla “ÄLÄ HUUDA”-käskyllä.

Seuraavassa kappaleessa käsittelen aineistoni jatkojuttujen näkökulmasta sitä, kuinka jako journalismin sisältöjen tuottajiin ja kuluttajiin on nykypäivänä jatkuvassa muutoksessa.

2.5. Jatkojuttujen dynamiikkaa

Tutkielmani aineisto sisältää kaksi jatkojuttua, jotka Aamulehti julkaisi Carpelanin mielipidekirjoituksen ja siihen tulleiden kommenttien innoittamana. Toisessa jutussa aihetta lähestytään poliisia haastatteleamalla, kun toinen juttu on koostettu kokonaan lukijoiden kommentteista. Miksi mediat haluavat jatkaa yleisössä reaktioita herättävien aiheiden käsittelyä, ja miksi se on kannattavaa? Ilmiötä voi lähestyä sirkulaation käsitteen kautta.

Sirkulaatio tarkoittaa asioiden ja ilmiöiden kiertoa. Sirkulaatioprosessit ovat dynaamisia ja epälineaarisia, eikä niillä välttämättä ole mitään selkeää alku- tai loppukohtaa. Sirkulaation voi mieltää avoimeksi spiraaliksi, jossa jotkin ilmiöt, teemat tai tapahtumaketjut voimistuvat ja saavat tilaa mediassa ja ihmisten keskusteluissa ja ajatuksissa. Toiset asiat taas himmenevät ja painuvat unohduksiin. Sirkulaatio ei ole yhteiskuntatieteellisenä käsitteenä uusi, sillä useita erilaisia yhteiskunnallisia prosesseja on mielekästä käsitellä kiertona. (Sumiala & Valaskivi 2014, 231–232.) Medioiden toiminnassa yhdistyvät sekä tunteet että raha. Digitalisaation myötä uutismediat ovat taloudellisesti pitkälti riippuvaisia siitä, kuinka paljon ne saavat klikkauksia sivustoilleen ja lukijoita houkutelua sisältöjensä pariin. Juttujen lukijamääriä seurataan toimituksissa erittäin tarkasti. Carpelanin mielipidekirjoitus nostatti paljon tunteita ja oli pitkään Aamulehden verkkosivujen luetuimpia juttuja. Todennäköisesti aihetta haluttiin käsitellä lisää juuri siksi, että se sai niin paljon klikkauksia ja veti ihmisiä Aamulehden pariin. Lisäksi lehdelle on hyvin taloudellista tehdä jatkojuttu lukijoiden kommentteista. Yli kahdensadan kommentin läpikäyminen vie tietysti jonkin verran aikaa, mutta jutun tekeminen ei edellytä muuta tiedonhankintaa, ja jutun voi tehdä suoraan toimituksesta käsin.

Rahan lisäksi myös journalistiset pyrkimykset objektiiviseen tiedonvälitykseen vaikuttanevat aiheiden jatkamiseen. Kenties on haluttu selvittää, missä määrin mielipidekirjoituksessa kuvattu tilanne vastaa Tampereen todellista tilannetta. Yhtenä motiivina tehdä jatkojuttu lukijoiden kommentteista on varmasti ollut myös halu nostaa esille vastakkaisia näkökulmia, sillä Carpelanin kirjoitus argumentoi lähinnä siitä näkökulmasta, että Tampereen keskustassa nimenomaan on huumeongelma.

Kuten Ahmed näkee affektien kierron kytkeytyvän erottamattomasti materiaalisiin ihmiskehoihin (Ahmed 2018), myös sirkulaatioprosessit ovat materiaalisia. Käytössä oleva teknologia muovaa sitä, millaista median sirkulaatio on. Nykyisessä mediamaailmassa erilaiset mediateknologiat sulautuvat yhteen ja samat sisällöt kiertävät alustasta ja välineestä toiseen. Usein myös sisällöt muuttuvat kulkiessaan ympäri verkkoa. Tätä kiertoa ja mediatekniologioiden- ja alustojen yhteen

sulautumista voidaan nimittää remediaatioksi. (Sumiala & Valaskivi 2014, 235–236.) Remediaatio ilmenee siinä, kuinka sosiaalisessa mediassa jaetaan perinteisiksi miellettyjen, eli esimerkiksi uutismedioiden, tuottamia tekstejä. Samoin myös “perinteiset” mediat, kuten Aamulehti, voivat lähentyä muodoltaan sosiaalista mediaa, mikä näkyy esimerkiksi kommenttikentissä, tai siinä, kuinka juttuaiheita nostetaan sosiaalisesta mediasta. Digitalisoitumiseen kytkeytyvän remediaation lisääntyminen ja sosiaalisen median vaikutus lienee siis lisännyt lukijoiden aktiivista mukaan ottamista Aamulehdessäkin. Nykymedian kuluttajista voisi tuntua todella kummalliselta, jos median verkkosisältö ei pyrkisi millään tavalla osallistamaan lukijaansa. Median sisältöjen tuottamisen ja kuluttamisen raja on remediaation myötä muuttunut häilyväksi (Peterson 2005, 251 sit. Sumiala & Valaskivi 2014, 236).

3. AINEISTO JA METODI

3.1. Aineisto

Sirkulaatioteorian valossa tutkielmaan rajaamani aineisto on palanen median eri suuntiin haarautuvasta sirkulaatiosta. Olen jakanut aineiston neljään osaan. Ensimmäinen osa on Aamulehden verkossa 27.6.2019 julkaistu lukijan mielipidekirjoitus *Narkomaani uhkaili tyttärensä ja veljensä kanssa ulkoillutta miestä Tampereen keskustassa: ”Ilman veljeni itsehillintää olisin itse todennäköisesti päässyt joko poliisiauton tai ambulanssin kyytiin”*. Kirjoitus julkaistiin kirjoittajan, Sebastian Carpelanin, oikealla nimellä mielipideosastolla. Kirjoituksessa Carpelan kuvaa omakohtaisen kokemuksensa, jossa päihteiden alaisena ollut mies oli lähestynyt uhkaavasti häntä ja hänen taaperoikäistä lastaan. Kirjoituksen mukaan Tampereen keskustassa on vakava huumeongelma, johon on löydettävä ratkaisu.

Toinen osa on kirjoituksen kommenttikenttään tulleet kommentit, joita on 217 kappaletta. Osa kommentteista on nimimerkillä ja osa nimettömänä. Sebastian Carpelan osallistuu keskusteluun myös kommenttikentässä. Aamulehdessä on käytössä esimoderoitu kommentointi, jossa kaikki kommentit tarkastetaan ja vain säännöt täyttävät kommentit pääsevät näkyviin.

Kolmas osa on kaksi Aamulehden aiheesta tekemää jatkojuttua. Ensimmäinen on julkaistu 28.6.2019 otsikolla *Kirjoitus uhkailevasta narkomaanista jakaa mielipiteitä: ”Heidät on saanut ohittaa kaikessa rauhassa ja uhkaavia vaaratilanteita ei ole sattunut”*. Juttu on tehty

mielipidekirjoitukseen tulleiden kommenttien pohjalta, ja siihen on nostettu esille yhdeksän eri kommentoijan asiasta esittämää mielipidettä. Toinen jatkojuttu on julkaistu myös 28.6. ja se on otsikoitu: *Mielipidekirjoitus herätti kiivaan keskustelun – Onko häiriökäyttäytyminen lisääntynyt Tampereen kaduilla? ”Niitä on aina ollut, eikä niitä saada kitkettyä pois”*. Jutussa siteerataan yhtä alkuperäisen mielipidekirjoituksen kommentoijaa, mutta muuten juttu on kysymys-vastaus-muotoinen haastattelu, jossa ääneen pääsee Sisä-Suomen poliisin rikosylikomisario Ilkka Laasanen.

Neljäs osa on alkuperäisen mielipidekirjoituksen kirjoittajan Sebastian Carpelanin toinen mielipidekirjoitus, jossa hän selittää ensimmäistä kirjoitustaan ja viittaa siihen tulleisiin kommentteihin. Kirjoitus on julkaistu 2.7.2019 otsikolla *Meitä uhattiin Tampereella väkivallalla keskellä päivää Hämeensillan kupeessa, ja taaperoikäiselle tyttärelleni puhuttiin seksuaalissävyyteisesti – en häpeä tunnustaa, että reaktioni oli primitiivinen*.

Aineiston juttuja on oletettavasti jaettu myös eri sosiaalisten medioiden alustoilla, ja aiheesta on keskusteltu esimerkiksi Facebookissa. Tämä on hyvä esimerkki siitä, kuinka nykymediaympäristössä juttujen ja aiheiden sirkulaatio on hyvin haarautuvaa ja monimutkaista. Myös kahteen jatkojuttuun ja Carpelanin kirjoittamaan toiseen mielipidekirjoitukseen on tullut kymmeniä kommentteja, mutta rajaan ne aineistosta pois.

3.2. **Metodi: teoreettisesti informoitu lähiluku**

Metodina käytän lähilukua affektiivisia ilmauksia etsien. Lähiluvun käsite on peräisin kirjallisuudentutkimuksesta, mutta nykyisin käsite on hyvin väljä ja eri tieteenalojen välillä vaeltava. Lähiluvulla voidaan tarkoittaa kaikkea tekstin huolellista erittelyä ja tulkintaa, ja metodin soveltamiseen on useita eri tapoja. Lähiluku on tekstin yksityiskohtaista tarkastelua. Teksti luetaan useaan kertaan, ja lukukertojen perusteella pyritään muodostamaan perusteltu tulkinta. (Pöysä 2010, 331–337.) Lähiluennassa huomio kiinnitetään tekstin olennaisiin piirteisiin, joten tarkoitus ei ole syväanalysoida tekstin jokaista sanaa tai lausetta. Sitä, mitkä ovat olennaisia piirteitä, ohjaa valittu näkökulma, joten tulkinta kytkeytyy läheisesti näkökulmaan. Tällaista lähilukua voidaan nimittää teoreettisesti informoiduksi lähiluvuksi, jossa jokin teoria ohjaa, mihin huomio luettaessa kiinnitetään. (Bal 2002, 44 sit. Pöysä 2010, 244.) Lähilukuani ohjaa siis tutkielmani teoreettinen viitekehys, eli affektiteoria, ja vielä tarkemmin tutkimuskysymykset. Koska tutkimuksen kohteena on kirjallinen aineisto, tutkimus ei kohdistu suoraan ihmisten tunteisiin, vaan affektien kielellisiin ilmaisuihin, affektien representaatioihin. Ilmaisut voivat olla eksplisiittisiä, eli suoria ja esiin kirjoitettuja, tai implisiittisiä, eli välittyä rivien välistä tai esimerkiksi kirjoituksen tyylistä.

Affektiivinen ilmaus on voimakas reaktio johonkin vaikuttimeen. Affektiiviset ilmaukset voivat olla hyvin moninaisia ja ilmetä yksittäisten sana- ja merkkivalintojen tasolla kuin myös koko tekstin tasolla. (Tieteen termipankki 2020.)

Usein lähiluennan metodia sovellettaessa lukeminen jaetaan eri tasoihin. Lähiluennan voi aloittaa esimerkiksi sanastotasolta, siirtyä sitten lausetasolle ja lopulta kokonaisuuteen. (Pöysä 2010, 342–343.) Toteutan lähiluvun yksityiskohdista kokonaisuuteen edeten. Sovellan Rantasilan tutkimuksessaan (2018) toteuttamaa lähilukua. Olen muokannut metodin aineistooni sopivammaksi. Jokaisella lukukerralla haetaan erilaisia asioita:

1. Selkeät tunnesanat, esimerkiksi verbit ja substantiivit. Adjektiivit, joilla kuvataan jotakin asiaa jonkinlaiseksi. Metaforat, eli kahden erilaisen asian rinnastukset, ja metonymiat, joissa esimerkiksi yksi asia yleistetään tarkoittamaan jotakin joukkoa.
2. Millaisia ihmisryhmiä ja organisaatioita aineistoista löytyy? Millä sanoilla näihin viitataan?
3. Millä tyylillä teksti (mielipidekirjoitus, kommentti, jatkojuttu) on kirjoitettu?
4. Esiintyykö aineistoissa toistuvia elementtejä ja millaisissa yhteyksissä?

Samalla pyrin kategorisoimaan aineiston kommentteja niistä löytyvien yhtäläisten piirteiden perusteella.

4. ANALYYSI JA TULOKSET

Aineistossa päällimmäisiksi tunteiksi nousivat analyysini perusteella inho, pelko, suuttumus, myötätunto, katkeruus ja iva. Aineistossa luodaan useita eri tunteiden kokijoita ja tunteiden kohteita, joiden välillä nämä tunteet risteilevät. Seuraavissa alakappaleissa erittelen aineiston osa kerrallaan, millaisia tunteita aineiston teksteissä esitetään, keihin ja mihin nämä tunneilmaisut kohdistuvat ja millaisia ryhmiä ja ryhmäjäkoja aineiston teksteissä luodaan. Vertailen, kuinka tunneilmaisut eroavat aineiston eri osien välillä. Mielipidekirjoituksen kommentit olen jakanut kategorioihin sen mukaan, kuinka ne suhtautuvat mielipidekirjoitukseen. Kahta jatkojuttua ja Carpelanin toista mielipidekirjoitusta vertaan puolestaan näihin kategorioihin, sillä kommentteissa esiin tulleet elementit näkyvät selkeästi jatkojutuissa ja toisessa mielipidekirjoituksessa.

4.1. Ensimmäinen mielipidekirjoitus

Carpelanin mielipidekirjoitus *Narkomaani uhkaili tyttärensä ja veljensä kanssa ulkoillutta miestä Tampereen keskustassa: ”Ilman veljeni itsehillintää olisin itse todennäköisesti päässyt joko poliisiauton tai ambulanssin kyytiin”* (Aamulehti 27.6.2019) alkaa kuvailulla, kuinka Tampere on kirjoittajalle ja hänen vaimolleen mieluisa kaupunki. Kaupungin palveluita kehuaan ja keskustan läheisiä ulkoilureittejä kuvaillaan kauniiksi. Sitten seuraa dramaattinen tauko, jossa tekstin sävy muuttuu, ja tunnesävy vaihtuu inhoksi, peloksi ja suuttumukseksi. Carpelan kuvailee, kuinka Keskustori, Hämeenkatu ja Tullintori ovat täynnä käytökseltään arvaamattomia narkomaaneja. Kirjoittaja korostaa narkomaanien arvaamattomuutta vertaamalla heitä alkoholisteihin: *”Alkoholistien käytös on jossain määrin ennustettavaa, mutta narkomaanien kanssa jokainen sekunti on uusi arvan heitto.”*

Carpelan kirjoittaa olevansa iloinen, että hänen omat isovanhempansa asuvat Turussa. Luultavasti hän kuitenkin tarkoittaa ”ilolla” pikemminkin huojentuneisuutta ja helpotusta. Tunnesanan ”iloinen” käyttäminen kuitenkin vahvistaa kirjoituksen viestiä, sillä ”olla iloinen” ilmaisee erilaista, mahdollisesti äärimmäisempää tunnetta, kuin huojennus. Lisäksi ilo ei tunnu sopivan yhteen pelon ja suuttumuksen kanssa, jolloin vastakohta vahvistaa Carpelanin kuvaamia tunteita. Carpelan vahvistaa myös tekstistään välittyvää pelkoa rakentamalla asetelman, jossa narkomaanien ja päihteiden käyttäjien ryhmä uhkaa viattomia lapsia ja vanhuksia. Erityisesti lause *”Ajatus lapsistamme kulkemassa siellä joskus yksin kouluun ja harrastuksiin on sietämätön”* kiteyttää tämän asetelman ilmentämällä suojelunhalua lapsia kohtaan ja inhoa päihdeongelmaisia kohtaan. Mielipidekirjoituksessa tunteet ovat mukana hyvin ruumiillisesti, kun Carpelan kirjoittaa uhkaajasta, jonka korvasta vuotaa verta. Carpelanin tekstin näkökulmasta verta vuotava korva on merkki vaarallisuudesta ja korostaa uhkaajan inhottavuutta, vaikka Carpelanin tiedossa ei ole, miksi korva vuotaa.

Teksti itsessään ei ole tyyliltään silmiinpistävän vihainen tai raivokas, sillä lauseet ja tekstin rakenne ovat hiottuja ja argumentaatio etenee loogisesti. Carpelan kuitenkin kuvailee tilannetta, jossa hän oli raivon vallassa: *”Ilman veljeni itsehillintää olisin itse todennäköisesti päässyt joko poliisiauton tai ambulanssin kyytiin.”* Raivo kohdistuu Carpelanin kertomuksessa häntä uhanneeseen narkomaaniin. Hän kirjoittaa myös veljensä estäneen häntä ryhtymästä väkivallan tekoon ja käyttää nurinkurisesti sanaa ”itsehillintä”, vaikka tarkoittaa veljensä häneen kohdistamaa hillintää. Jonkinlaista suuttumusta myös kaupunkia ja päättäjiä kohtaan on luettavissa kohdista, joissa Carpelan vaatii muutosta ja kirjoittaa, että asialle on ehdottomasti tehtävä jotakin. Hän

kirjoittaa ”*Narkomaanit pääkadulla ei ole normaali ilmiö*”. Lause on toiseuttava, sillä se typistää päihteiden käyttäjät ”ilmiöksi”, ja voi täten häivyttää heidän ihmisyyttään. Lause on helppo lukea niin, että Carpelanin mukaan vain tietyillä ihmisillä olisi oikeus oleskella kaupungin keskustassa.

Mielipidekirjoituksesta välittyvät tunteet eivät ole ainoastaan Carpelanin käsissä.

Mielipidekirjoituksia editoidaan toimituksissa, ja tässä tapauksessa toimitus on otsikoinut kirjoituksen uudelleen ja myös lyhentänyt Carpelanin alkuperäistä tekstiä. Kaikki otsikoinnin elementit ovat löydettävissä Carpelanin tekstistä, mutta otsikko tuo enemmän mieleen rikosuutisen kuin mielipidekirjoituksen. Mielipidekirjoitus on toimituksen kehystämää, ja kehystys painottuu otsikkotasolla Carpelanin ja päihteiden käyttäjän välikohtaukseen ja ingressissä uhkaukseen pois muuttamisesta. Carpelan itse viittaa mielipidekirjoituksen kommenttikentässä toimitusprosessiin, ja kertoo, että alkuperäistä tekstiä on lyhennetty.

4.2. Mielipidekirjoituksen näkökulmia puoltavat kommentit

Kommentit heijastelevat, toistavat ja jatkavat eteenpäin Carpelanin mielipidekirjoituksessaan mainitsemia asioita. Kommenteissa tunteet ovat kuitenkin esillä voimakkaammin, ja ne ovatkin mahdollisesti äärimmäisempiä kuin Carpelanin kirjoituksessa. Tämän mahdollistaa jo tekstiformaatti, sillä yleisönosastokirjoituksessa ei ole suotavaa vahvistaa viestiään esimerkiksi kirjoittamalla jotkin kohdat tai sanat versaaleilla, lisäämällä mukaan hymiöitä tai käyttämällä useita huutomerkkejä ja kysymysmerkkejä peräkkäin, toisin kuin kommenttikentässä.

Suurin osa kommenteista, 141 kappaletta, on samoilla linjoilla mielipidekirjoituksen kanssa.

Erimielisyyttä ilmaisevia kommentteja on sen sijaan 51 kappaletta, sovittelevia kommentteja 8 ja humoristisia tai irtonaisia kommentteja 9 kappaletta. Kategorioihin sopimattomia kommentteja on 7. Nämä kommentit olivat pääpiirteissään todella lyhyitä, niiden tarkoitus ja viesti jää epäselväksi, tai ne tarttuivat johonkin sivuseikkaan.

Olen jakanut samaa mieltä olevat kommentit neljään kategoriaan sen mukaan, millaisia tunteita kommenteissa esiintyy ja keihin ne pääosin kohdistuvat. Kategoriat ovat: kauhukuvan maalaaminen, valvonnan vaatiminen, henkilökohtainen pelko ja samanmielisyyden osoitus.

Taulukko 1: Mielipidekirjoitusta puoltavat kommentit

1. Mielipidekirjoituksen kanssa samaa mieltä (141 kpl)				
	a) <u>kauhukuvan maalaaminen</u>	b) <u>valvonnan vaatiminen</u>	c) <u>henkilökohtainen pelko</u>	d) <u>samanmielisuuden osoitus</u>
<u>määrä</u>	71 kpl	46 kpl	13 kpl	11 kpl
<u>tunteet</u>	inho, pelko, suuttumus	suuttumus, katkeruus, tyytymättömyys	pelko	myötämielisyys, iva
<u>tunteen kohde</u>	narkit, hörhöt, narkkarilaumat, hyysääjät	poliisi, päättäjät, Tampereen kaupunki	narkkarit, keskusta	Sebastian Carpelan, muut kommentoijat, narkkarit
<u>tunteen kokijat</u>	me, tavalliset ihmiset, tavalliset kaupunkilaiset	veronmaksaja, tavalliset ihmiset, autoilijat	oma itse, lapset, omat lapset	-
<u>toistuvat elementit</u>	keskustan kauneus/siivottomuus, vanhukset, lapset ja lapsiperheet, turistit, muuttaminen	raha, resurssit, rakennushankkeet	keskustan välttäminen, yö-päivä	kysymykset, huutomerkit

1a: Kauhukuvan maalaaminen, 71 kommenttia

Eniten kommentteja on ryhmässä kauhukuvan maalaaminen. Tähän kategoriaan kuuluvat kommentit ovat vahvasti samaa mieltä Carpelanin mielipidekirjoituksen kanssa, mutta vievät kuvauksensa Tampereen keskustasta ja päihdeongelmasta jopa Carpelanin kuvausta pidemmälle. Kommentit keskittyvät pääpiirteissään enemmän Tampereen keskustan ja Tampereen tilanteen kuvailuun.

Kategorian kommentteissa Tampereen keskustaa kuvaillaan no go -alueeksi, häpeällisen sotkuiseksi ja turvattomaksi. Tilanteen kuvaillaan pahentuneen vuosi vuodelta. Samalla kuitenkin useat kommentoijat toteavat, kuinka keskusta olisi muuten kaunis ja istutukset ja puistoalueet ihania, mutta keskustassa hengailevat päihdeongelmaiset pilaavat alueet. Tunteet kohdistuvatkin ensisijaisesti juuri päihdeongelmaisiin. Heistä käytetään muun muassa nimityksiä spurgu, hörhö, huumehörhö, päihdeiden väärinkäyttäjä, ne tai nämä, narkomaani, narkki, sekakäyttäjä, normi juoppo ja epäsosiaalinen aines. Päihdeongelmaisia käsitellään yhtenä homogeenisenä ihmisryhmänä, ja heidät samaistetaan osassa kommentteista eläimiin, kun kirjoitetaan “narkkilaumoista” ja kuvaillaan päihdeiden käyttäjien “pesiytyneen” kaupungin eri tiloihin. Näin

esimerkiksi seuraavissa kommentteissa, joka havainnollistavat myös hyvin, kuinka kategorian kommentit rakentavat kauhukuvaa sitoen kuvauksen juuri tiettyihin paikkoihin Tampereen keskustassa:

Etenkin Vanhan kirkon, vanhan kirjastotalon ja Laikun lavan ympäristö ovat päihteiden väärinkäyttäjien kansoittamia. Muutoin niin kaunis ja viihtyisä ydinkeskustan puistoympäristö. Viikko sitten kävelin nopeasti kukkaistutusten ohi, jossa kahta puolen penkkirivi, spurgujen kansoittamana. Ölisevät ohikulkijoille ja ojentelevat käsiään. Hyvin epämiellyttävää, jopa pelottavaa. Myös selvästi alaikäisiä tyttöjä aikuisten miesten seurassa päihtyneenä, hyvin surullista ja ahdistavaa. (Nimimerkki Sivustaseuraaaja)

Valitettavaa on tietysti huumehörhöjen sekoilu ja aggressiivinen käytös keskustassa, myös keskustorin bussipysäkeillä on epämiellyttävää odottaa bussia. Katoksiin ei voi välillä mennä, koska päihteiden käyttäjät ovat pesiytyneet niihin. (Nimimerkki Raita Kommentti)

Kategorian kommenttien keskeisiä tunteita ovat inho ja pelko, joita Tampereen keskusta päihteiden käyttäjineen aiheuttaa. Kommenteissa ilmaistaan tunteita eksplisiittisesti sanomalla tilannetta surulliseksi ja keskustaa pelottavaksi. Toisaalta tunteet välittyvät myös runsaasta kuvailusta ja adjektiivista. Päihdeongelmaisia ja heidän käytöstään kuvataan useaan otteeseen arvaamattomaksi. Sana esiintyy kommentteissa adjektiivina tai adverbina seitsemän kertaa ja vain tähän kategoriaan lukeutuvissa kommentteissa. Päihdeongelmaisten kirjoitetaan myös örisevän tai ölisevän, mistä syntyy mielikuva, etteivät he osaa lainkaan kommunikoida, kuten "muut ihmiset".

Tunteiden kokijoiksi rakentuu tavalliset ihmiset, jotka mainitaan kahdeksassa kommentissa ilmaisuilla tavallinen ihminen, kuntalainen, tamperelainen, perheenisä, tai useissa kommenteissa jollain muulla tavalla, kuten kirjoittamalla *meidän* olohuoneestamme viitatessa Tampereen keskustaan. Esimerkki kommentista, jossa rakennetaan erottelua tavallisten ihmisten ja päihteiden käyttäjien välille:

Tampereen keskusta on niin pieni, että läpileikkaus kaupunkilaisten elosta ja olostä on selvästi näkyvissä ja pahentunut vuodelta. Tullaan jo tavallisen kuntalaisen "iholle". (Nimimerkki Päätäjien ja sosiaalitoimen vastuut)

Kategorian yksi erityinen piirre on, että monet kommentteista käsittelevät Tampereelta pois muuttamista. Osa kommentoijista kertoo jo muuttaneensa kaupungista pois toivottoman tilanteen takia ja kehottaa myös muita samaan. Osa toteaa harkinneensa pois muuttoa. Tavallaan myös tämän keskustelun voisi nähdä kytkeytyvän inhoon ja tilallisuuteen, aivan kuin koko Tampere olisi muuttunut inhottavaksi päihteiden käyttäjien viedessä "tavallisilta ihmisiltä" tilaa.

1b: Valvonnan vaatiminen, 46 kommenttia

Toinen kategoria on nimeltään valvonnan vaatiminen, sillä yhteinen nimittäjä kaikille kategorian kommentteille on huomion kohdistuminen riittämättömään valvontaan. Kategoriaan lajittelemani

kommentit olivat vahvasti samaa mieltä Carpelanin mielipidekirjoituksen kanssa siitä, että Tampereetta vaivaa huumeongelma ja päihdeongelmaisten häiriökäyttäytyminen. Kommenteissa heijastuu erityisesti Carpelanin kirjoituksen kohta, jossa arvostellaan Tampereen kaupungin puutteellisia toimia ongelman “poistamiseksi”.

Kommenteissa ilmaissut tunteet kiteytyvät vihaan, katkeruuteen ja tyytymättömyyteen, jotka kohdistuvat poliittisten päätösten tekijöihin, Tampereen kaupunkiin ja poliisiin. Kommentit nostavat keskusteluun erityisesti rahan ja Tampereen erilaiset menneet ja meneillään olevat rakennushankkeet, kuten raitiotien. Rakennushankkeiden nähdään vievän rahaa todellisten ongelmien hoidolta ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseltä. Näiden näkökulmien kanssa yhteensopivasti kommenteissa korostetaan veronmaksajia. Kommentit rakentavat kuvan “meistä tavallisista veronmaksajista”, joiden riesana ovat kierohkot päättäjät ja toisaalta päihdeongelmaiset. Kuvaa päättäjien kieroudesta rakennetaan esimerkiksi sillä, että näillä esitetään olevan kokonaan omat intressinsä, joilla ei ole yhteyttä veronmaksajien intresseihin. Kommenteissa korostuu katkeruus päättäjiä kohtaan:

Tämä on Tampereen ongelma. Viimeinen suuri sisämaan kaupunki, johon on varaa tulla sosiaalituilla asumaan. Viimeinkin yhdistetty tampereen yliopisto on kaupungin keskeinen strategia, ratikkaakin rakennetaan sitä varten. Oleskeluyhteiskuntaa varten rakennetaan keskustaan uusia nurkkia joihin on hyvä ku*eksia. (Nimimerkki Jorma Komonen)

Eri kommentoijille “päättäjät” tarkoittavat kuitenkin eri asioita. Osa kirjoittaa Tampereen kaupungista, yksi mainitsee nimeltä Tampereen hyvinvoinnin palvelualueen apulaispormestarin Johanna Loukaskorven (sd.), kun taas osa kirjoittaa yleisesti, ja jokseenkin epämääräisesti, päättäjistä. Kahdessa kommentissa mainitaan vasemmisto ja yhdessä kommentissa kirjoitetaan “päänsilittelyosastosta”. Välillä se, kuka päätöksiä on tehnyt ja kuka kaupungin rahankäyttöä ohjaa, jää kokonaan epäselväksi, kun päätöksistä kirjoitetaan passiivilausein:

Mikä kumma siinä on, että rahaa syydetään vaikka mihin hienouksiin, mutta perustukset mätänevät, kun asukkaista ei pidetä huolta?! (Tuntematon)

Päättäjien lisäksi erityistä suuttumusta ja vihaa kohdistuu poliisia kohtaan. Useassa kommentissa mainitaan, kuinka poliiseja ei näy katukuvassa tarpeeksi. Osa kommentoijista näkee poliisien toimien riittämättömyyden johtuvan päätöksenteosta ja rahan ohjaamisesta väärin, mutta monet kommenteista syyttävät myös suoraan poliisin johtoa tai vihjaavat partiopoliisien hoitavan työnsä laiskasti. Näin esimerkiksi seuraavissa kommenteissa, joissa poliisin passiivisuutta kuvataan ilmauksella “laittaa päänsä pensaaseen” ja vihjauksella siitä, että katujen vahtimisen sijaan poliisit laiskottelevat huoltoasemilla:

Toivon, että Tampereen poliisi ottaa jotain kantaa, tähän vakavaan katuturvallisuus tilanteeseen, vai laittaako poliisi taas päänsä pensaaseen tässäkin asiassa ja on kommentoimatta mitään. (Tuntematon)

Kyllä ne sekakäyttäjät katoaa torilta kun torilta kunhan vain löytyy joku joka on jatkuvasti penkomassa reppuja ja taskuja ja kyselemässä vaikeita kysymyksiä repun sisällön alkuperästä. Samalla kun takavarikoidaan laittomat aineet muutaman kerran päivässä, niin yllättävästi seutu rauhoittuu. Ai niin... resurssipula... munkkikahveet ABC:llä taitaakin jo odottaa. (Tuntematon)

Kahdessa kommentissa muodostetaan vastakkainasettelu, jonka mukaan poliisi ei halua puuttua päihdeongelmaan, koska käyttää aikansa mieluummin liikenteen valvontaan ja “työssäkävien autoilijoiden” sakottamiseen.

Kategorian kommenttien suhtautuminen riippuvuuteen vaihtelee. Osa kommentoijista myöntää riippuvuuden olevan sairaus ja Tampereen päihdehuollossa olevan mahdollisesti ongelmia. Joissain kommentteissa saatetaan myöntää riippuvuus sairautena, mutta häiriökäyttäytyminen nähdään kuitenkin yksilön omana valintana.

1c: Henkilökohtainen pelko, 13 kommenttia

Kategorian 1c kommentit ovat lähes samanlaisia kategorian 1a kommenttien kanssa, sillä niissäkin ongelmaa kuvailaan ja se sidotaan maantieteelliseen sijaintiin, eli Tampereen keskustaan. Lisäksi tunteet kohdistuvat nimenomaan narkomaaneihin. Nämä kolmetoista kommenttia muodostavat kuitenkin selkeärajaisen, jopa kaikista kategorioista selkeärajaisimman, oman ryhmänsä, sillä jokainen kommentti on kommentoijan henkilökohtaisen pelon kuvaus. Kommenttien mukaan Tampereen keskustaan ei uskalla mennä päihdeongelmaisten vuoksi. Useassa kommentissa korostetaan, kuinka keskustassa on turvatonta sekä yöllä että päivällä. Kommentteissa on sisään rakennettu oletus, että keskustassa on turvatonta öisin, ja kommentit esittävät, että tilanne on samanlainen myös päivisin. Kommentit heijastavat mahdollisesti sitä, kuinka yöhön assosioidaan yleisesti ottaen ja etenkin populaarikulttuurissa pimeys ja pelottavuus. Jaottelu lienee noussut esille kommentteissa siksikin, että Sebastian Carpelan kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan: “*Keskustori, Hämeenkatu ja Tullintorin tienoo ovat täynnä narkomaaneja myös päiväsaikaan.*” Lause sisältää oletettaman, että narkomaaneille ja päihdeongelmaisille olisi ikään kuin luontevampaa liikkua öisin. Tämä kiteytyy myös esimerkiksi seuraavassa kommentissa:

Kirjoittaja kirjoittaa asiaa. Käyn Tampereella säännöllisen epäsäännöllisesti työasioissa. Etenkin juna-asemalta Koskipuistoon asti on epämiellyttävä kävellä yksin, oli sitten päivä tai ilta. Tästä syystä en esimerkiksi lähde iltaisin hotellin ulkopuolelle syömään vaan joko tilaan tai syön hotellin ravintolassa. Tampere on muuten todella kiva kaupunki. (Nimimerkki Työmatkalainen)

Kategoriaan kuuluu myös kaksi pitkää kommenttia nimimerkiltä Sekakäyttäjän lapsi. Sekakäyttäjän lapsi kuvailee, kuinka päihteiden käyttö lähipiirissä on aiheuttanut hänelle pelkotiloja ja muutenkin ongelmia elämässä. Sekakäyttäjän lapsi puhuu eksplisiittisesti tunteista ja toteaa, ettei kenenkään tunteita saisi vähätellä. Vaikkei Sekakäyttäjän lapsi olekaan vastannut mihinkään tiettyyn kommenttiin, hän mahdollisesti kohdistaa sanansa kategorian 2 kommentteille, joista osa argumentoi, ettei pelkoon ole mitään syytä.

Kannattaa molemmin puolin muistaa, että ihmisillä voi olla syvätkin syyt esim. pelkoon. Itse olen jo vauvaiässä pahoinpidelty, kidutettu ja vakavasti traumatisoitunut sekakäyttäjän lapsi. (Ote nimimerkin Sekakäyttäjän lapsi kommentista)

Sebastian Carpelan vastaa Sekakäyttäjän lapsen pitkään kommenttiin toteamalla, että kommentti saa hänet surulliseksi. Tässä kohtaa kommenttiketjua keskustelu on siis eksplisiittisen tunteellista. Carpelanin vastauskommentin olen lajitellut kategoriaan sovittelevat kommentit. Myös Sekakäyttäjän lapsen kommentteissa on sovittelevia elementtejä, sillä hän muun muassa kirjoittaa, ettei ratkaisu ongelmiin löydy ylemmyyden- tai alemmuudentunnosta. Toisessa kommentissaan hän kuitenkin kirjoittaa:

En häpeä sanoa, että pelkään narkomaaneja, minun elämänhistoriallani se on peräti normaalia, ja nämä traumat ovat muiden ihmisten aiheuttamia. ... Ja vaikka käyttäjästä ei akuutisti olisikaan välitöntä uhkaa, hänen käyttäytymisensä voi lapsen näkökulmasta olla hyvin pelottavaa. (Ote nimimerkin Sekakäyttäjän lapsi kommentista)

1d: Samanmielisyys kirjoittajaa kohtaan, 11 kommenttia

Kategoriaan kuuluvat lyhyet kommentit, jotka ilmaisevat samanmielisyyttä Carpelanin mielipidekirjoitukselle. Neljässä kommentissa todetaan yksinkertaisesti mielipidekirjoituksen olevan erittäin hyvä. Kommentit ovat lyhyitä, ja myötämielisyyden tunne kohdistuu mielipidekirjoitukseen ja kirjoittajaan. Kategoriaan lukeutuvat myös ne kommentit, jotka ovat vastauksia mielipidekirjoituksen kanssa erimieltä oleviin kommentteihin. Näitäkin kommentteja on neljä, ja ne kyseenalaistavat, onko toinen kommentoija edes lukenut Carpelanin mielipidekirjoitusta.

4.3. Vastustavat, sovittelevat ja humoristiset kommentit

Taulukko 2: Mielipidekirjoitusta vastaavat kommentit, sovittelevat kommentit ja humoristiset kommentit

	<u>2. mielipidekirjoituksen kanssa eriävää mieltä (51 kpl)</u>		<u>3.sovittelevat (8kpl)</u>	<u>4.huumori ja irtonaisuudet (9 kpl)</u>
	<u>a) syyn näkeminen huonossa hoidossa</u>	<u>b) kirjoittajaa kohtaan hyökkääminen</u>		
<u>määrä</u>	32 kpl	19kpl	8 kpl	9kpl
<u>tunteet</u>	myötätunto, suuttumus	iva, suuttumus	suru, myötätunto, ihmetys	huvittuneisuus
<u>tunteen kohteet</u>	päihdeongelmaiset, valvonnan vaatijat, "tavalliset ihmiset" yhteiskunta	Sebastian Carpelan, "paremmat ihmiset", pelokkaat	muut kommentoijat, päihdeongelmaiset	muut kommentoijat, keskustelu
<u>tunteen kokijat</u>	me, Tampereella pitkään asuneet	todelliset kaupunkilaiset	-	-
<u>toistuvat elementit</u>	mielenterveys-ongelmat, päihdetyön resurssit, riippuvuus sairautena, auttaminen	kirjoittajan turkulaisuus, pelko ylireagoitina, muuttaminen	toivotukset, samanmielisyyden ilmaukset	hymiöt, ironia, muuttaminen

Kategorian kaksi kommentit ovat vastapuoli kategorian yksi kommenteille, sillä ne ovat voimakkaasti erimieltä Carpelanin mielipidekirjoituksen kanssa. Kategorian 2 kommentteja on yhteensä 51 kappaletta, ja kategoria jakautuu kahteen alaosaan: kategoriaan 2a, jonka kommentteja määrittää syyn näkeminen huonossa hoidossa, ja kategoriaan 2b, johon kuuluvat kommentit kohdistavat sanansa kärkkäästi nimenomaan Carpelania kohtaan. Kategorian 2a kommentteista suurin osa myöntää, että Tampereella on päihteiden käyttäjiin liittyviä ongelmia, mutta ongelman nähdään liittyvän ensisijaisesti puutteelliseen hoitoon. Kommentit asettuvat siis ainakin osittain vastapuoleksi kategorian 1b kommenteille, joissa syytettiin huonoa valvontaa. Kategorian 2b kommentteissa suhtautuminen ongelmaan vaihtelee, osassa ongelman olemassaolo myönnetään, mutta osassa kyseenalaistetaan. Myös suhtautuminen päihdeongelmaisiin vaihtelee. Kaikissa tunteet

kuitenkin kohdistuvat Carpelaniin, tämän mahdollisiin motiiveihin sekä viiteryhmiin, joita Carpelanin koetaan edustavan.

2a: Syyn näkeminen huonossa hoidossa, 32 kappaletta

Kategorian 2a kommentteista on luettavissa etenkin myötätunnon ja suuttumuksen ilmaisuja. Myötätunto kohdistuu päihdeongelmaisiin. Osassa kommentteista myötätunto mainitaan suoraan, osassa se taas tulee esille muuten, esimerkiksi niin, että kirjoittajan mukaan päihdeongelmaisia pitäisi auttaa. Kommentoijat myös pitävät päihderiippuvuutta sairautena ja korostavat, kuinka syyt riippuvuuteen voivat olla moninaiset. Seuraavassa kommentissa tunteet ovat hyvin näkyvästi esillä:

Olen asunut 20 vuotta Tampereella. Ikinä ei ole narkomaanit tai alkoholitit minua tai perhettäni häirinneet. En ole koskaan pelännyt tai halveksinut heitä. He ovat minulle ihmisiä, jotka eivät ole eläneet etuoikeutettua elämää. Voin vain tuntea myötätuntoa ja olla ystävällinen heille sekä tuntea kiitollisuutta siitä, että omassa elämässäni asiat ovat hyvin.
(Nimimerkki Leona)

Nimimerkki Leona pohjustaa argumentaatiotaan sillä, että hän on asunut Tampereella 20 vuotta. Myös moni muu kategorian kommentteista vetoaa ikään kuin asiantuntemukseensa kertoessaan, että on asunut Tampereella kauan. Tämän tyyliiset kommentit kohdistuvat osittain niille kommentoijille, jotka maalaavat kauhukuvaa Tampereen tilanteesta, eli ryhmään 1a luokittelemiini kommentteihin. Se, että Carpelan kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan asuneensa Tampereella kolme vuotta, on voinut vaikuttaa kommentoijien tarpeeseen tuoda oma asumishistoriansa esille. Kommentit heijastavat sosiaali- ja terveystieteistä suhtautumista päihdeisiin. Sitä, etteivät päihdeongelmaiset pääse hoitoon, pidetään pöyristyttävänä, kuten seuraavassa kommentissa:

Aivan älytöntä etteivät päihdeongelmaiset saa apua vaan käännytetään takaisin kadulle ja annetaan ongelman räjähtää käsiin. Päihdeongelmat kun yleensä johtuvat muista mielenterveydellisistä ongelmista.
Itse henkilökohtaisesti pääsin ison keplottelun kautta hoitoon ja olen kovan työn kautta saanut lähes koko elämäni takaisin raiteilleen, ja päässyt takaisin työelämään kolmen vuoden aikana.
(Ote nimimerkin Ex-riippuvainen kommentista)

Suuttumusta kommentteissa saavat osakseen erityisesti juuri puutteelliseksi koettu päihdehoito, valvonnan vaatijat, eli etenkin kategoriaan 1b kuuluvat kommentit, ja yleisesti yhteiskunnan suhtautuminen päihdeisiin ja päihdeongelmiin. Huumelainsäädäntöä, valvontaa ja rangaistuksia kohtaan esitetään kritiikkiä. Useassa kommentissa arvostellaan “tavallisten ihmisten” ja nimenomaan tavallisiksi ihmisiksi tai kunnan kansalaisiksi itsensä mieltävien kommentoijien pelkoa ja suuttumusta. Osa kommentteista argumentoi, että “keskiluokkaisten” tai “normikansalaisten” on helppo kommentoida ja arvostella tilannetta, kun heidän asiansa ovat hyvin. Päihdeongelmaiset nähdään syyllisten sijasta pikemminkin uhreina, ja muun yhteiskunnan suhtautumista heihin pidetään epäoikeudenmukaisena. Eräs kommentoija kirjoittaa, kuinka “keskiluokkainen moraalipaniikki oksettaa”. Nimimerkki Annemarita puolestaan kirjoittaa näin:

Hyvä ihme kun keskiluokkaa ahdistaa taas. Onhan se paljon sallitumpaa ryypätä viiniä oktalossa kuin muita päihkeitä ulkona. Kasvaka a aikuisiksi ja hyväksykää toiset elämän arvot ja tavat. (Nimimerkki Annemarita)

Hänen kommenttinsa saa seitsemän vastausta, jotka kaikki ovat räikeästi erimieltä hänen kanssaan. Vastausten tunteet myös kohdistuvat Annemaritaan. Useassa vastauksessa esitetään näkökulma, jonka mukaan “keskiluokkainen alkoholismi” on sallitumpaa ja hyväksyttävämpää, koska alkoholi on laillista ja todennäköisesti ostettu omilla varoilla.

2b: Kirjoittajaa kohtaan hyökkääminen, 19 kappaletta

Tämän kategorian kommentteja yhdistää suuttumus Carpelania ja mielipidekirjoitusta kohtaan. Kommentit tuntuvat kohdistavan vihaa Carpelania kohtaan hyvin erilaisista syistä. Osa kommentoijista häiritsee kirjoittajan turkulaisuus tai oletettu suomenruotsalaisuus. Yhdessä kommentissa sanotaan, että Turkuun pääsee takaisin junalla joka päivä, ja toinenkin kommentti toivottaa Carpelanin matkoihinsa:

Turusta tullut muisti mainita, että korkeakoulutettu tässä ollaan ja muutenkin parempaa väkeä, hys, hys, pois edestä köyhät. ... Joten muuta äkkiä takaisin Turkuun, onhan siellä Matti ja Teppokin (Ote nimimerkin Ollie kommentista)

Kategoriaan kuuluu myös nimimerkki Raipen kaksi kommenttia, joiden mukaan lapsiperheet eivät kuulu lainkaan keskustaan. Tämän melko radikaalin näkökulman lisäksi kommentteissa esitetään näkemyksiä, kuinka päihdeongelmaiset ovat luonnollinen osa isoa kaupunkia, eikä kirjoittajan kannata yrittää asua kaupungissa, jos hän ei tätä ymmärrä. Tunteiden kokijaksi muodostuu siis useassa kommentissa eräänlainen ”todellisten kaupunkilaisten” kuviteltu ryhmä, joka tietää, millaista kaupungissa oikeasti on ja kuuluu olla. Kun kategorian 1a kommentteissa saatettiin suositella poismuuttoa muillekin, kategorian 2b kommentteissa toivotaan näiden ihmisten, Carpelanin ja muiden päihdeongelmaa kauhistelevien lähtevän.

Osa kommentoijista taas kokee ongelmallisena sen, että Carpelan kirjoittaa mielipidekirjoituksessaan joutuneensa melkein itse poliisiauton kyytiin. Kolmessa kommentissa Carpelania pidetään aggressiivisena tai hänen sosiaalisia taitojaan epäillään. Useita kommentoijia tuntuu ärsyttävän Carpelanin vetoaminen siihen, että hänen kaltaisensa veronmaksajat ovat tärkeitä kaupungille. Kirjoittajan nähdään vaativan itsellensä erityiskohtelua:

Toiseksi viimeinen kappale vaikutti kyllä siltä, että Carpelan vaatii omien tarpeidensa nostamista toisten tarpeiden yli tai... muuttaa pois. (Ote nimimerkittömän kommentoijan kommentista)

Kuusi kategorian kommentteista myöntää suoraan, että Tampereen keskustassa kyllä on jonkinasteinen “ongelma”, mutta kommentteissa on kuitenkin enemmän Carpelania kohtaan

suunnattuja hermostuneita elementtejä kuin pelkoa tai vihaa päihdeongelmaisista kohtaan. Yksi kommentti esittää, että Carpelan on joutunut uhkaavaan tilanteeseen, koska on tieteen tahtoon hakeutunut kanssakäymisiin narkomaanien kanssa. Kyseinen kommentti heijastelee inhoa narkomaaneja kohtaan ja ärtymystä Carpelania kohtaan. Mukana on myös ”tavalliset tamperelaiset”, mutta toisin kuin kategorioissa 1a, b ja c, tässä ”tavallisia tamperelaisia” käytetään erottamaan Carpelania muista:

Jos ei halua narkomaanien kanssa ongelmia, niin ei kannata pyöriä narkomaanien kanssa. Tavalliset tamperelaiset toki näkevät kaupunkimme huumeongelman, mutta ei heidän sentään tarvitse ehdoin tahdoin olla niiden kanssa tekemisissä. (Ote nimimerkin Suolan kera kommentista)

3: Sovittelevat kommentit, 7 kappaletta

Sovittelevat kommentit pyrkivät sananmukaisesti sovitteluun. Nämä kommentit olivat aineistossa vähemmistössä. Näiden kommenttien ominaispiirteisiin kuului, että ne antoivat myönnetyksiä vastakkaisille näkökulmille. Lisäksi kommentteissa ei esitetty kärkkäitä näkemyksiä mistään ihmisryhmistä, joita muiden kategorian kommentteissa mainittiin. Kommentit olivat tunnesävyiltään rauhallisempia. Sovittelevista kommentteista viisi oli Sebastian Carpelanin kirjoittamia. Hän pyrki kommentteissaan selittämään ensimmäistä mielipidekirjoitustaan ja kirjoittaa muun muassa näin:

Haluaisin myös vielä lisätä, että Aamulehti jätti noin kappaleen verran tekstiä alkuperäiskirjoituksesta pois sekä muutti otsikon. Kokonaisuus on näin toki napakampi, mutta mainintani koulutuksesta näyttäytyy hieman irrallisena, ilman kaupungistumiskehityksestä kirjoittamaani kontekstia. (Sebastian Carpelan)

4: Huumori, 10 kappaletta

Huumorin ja irtonaisuuksien kategoriaan kuuluu kymmenen kommenttia. Nämä kommentit on selkeästi tarkoitettu vitseiksi tai ironiaksi tai sitten ne ovat omituisia huomautuksia. Kommentteissa myös käytetään hymiöitä, etenkin hymiötä “:D”, jota ei käytetä minkään muun kategorian kommentteissa. Kommentteissa kommentoidaan tilannetta tai keskustelua lakonisesti tai naureskellaan toisten kommentteille. Muita kommentoijia ja kirjoittajia myös kutsutaan asumaan esimerkiksi Hämeenlinnaan tai Pälkäneelle. Osaan kategorian kommentteista liittyy mahdollisuus, etteivät ne ole sarkasmia tai ironiaa, vaan aivan tosissaan kirjoitettuja mielipiteitä. Esimerkiksi seuraavaa kommenttia pidän tällaisena:

Todellinen ongelma Tampereella on jalkakäytävällä pyörilevät polkupyöräilijät. Tämä näitten narkomaanihysterian lietsojien on hyvä huomata todellisena uhkana, ja jättää fillarit pyöräsuojaan joille tieliikennelain noudattaminen maistu. (Nimimerkki Apostoli P.)

Mahdollisesti kommentoija parodioi pyöräily- ja tierairokeskustelua ja kenties kritisoi kaupunkia tai poliisia siitä, etteivät nämä puutu päihdeongelmaan, vaan tuntuvat keskittyvän liikenteeseen.

Toisaalta kommentoija saattaa olla vallan tosissaankin, ja on itse kokenut keskustassa liikkumisen vaikeaksi juuri pyöräilijöiden takia, sillä hän viittaa tieliikennelakiin.

4.4. Jatkojutut

Jatkojuttu otsikolla *Kirjoitus uhkailevasta narkomaanista jakaa mielipiteitä: ”Heidät on saanut ohittaa kaikessa rauhassa ja uhkaavia vaaratilanteita ei ole sattunut”* on hyvä esimerkki siitä, kuinka remediaation myötä mediasisältöjen tuottamisen ja kuluttamisen raja on hämärtynyt, sillä juttu koostuu lähes kokonaan lukijoiden kommenteista. Juttu alkaa jo otsikossa vastakkainasettelulla. Otsikon ensimmäisessä osassa kirjoitetaan uhkailevasta narkomaanista, mikä voi saada aikaan assosiaatioita pelkoon, inhoon tai vihaan. Otsikon toisessa osassa sen sijaan esitetään Carpelanin mielipidekirjoituksen kommenteista poimittu vastakkainen näkemys. Ingressissä ja jutun alussa toimittaja tiivistää ja kuvailee kommenttikentässä käytyä keskustelua, mutta myös Carpelanin mielipidekirjoitusta. Mielipidekirjoituksen kirjoitetaan käsitelleen narkomaanien *hälyttävää* määrää. Adjektiivia ei käytetä mielipidekirjoituksessa itsessään, eikä se esiinny myöskään kommentteissa. Juttu kehystää Carpelanin mielipiteen nostoen kärkeen nimenomaan Tampereen “tilanteen” vakavuuden ja pelottavuuden.

Kommenttien esittely alkaa jutussa kuitenkin Carpelania vastustavista kommenteista saatesanoilla: *“...osa lukijoista esittää aamulehti.fi:ssä käytävässä keskustelussa myös toisenlaisia näkökulmia päihteidenkäyttäjistä.”* Muotoilu ohjaa lukijan ajatukset ja tunteet suuntautumaan nimenomaan päihteidenkäyttäjiiin, ei esimerkiksi Carpelanin kuvaaman ongelman taustalla vaikuttaviin ongelmiin, vaikka kommenteissa käsiteltiin myös niitä. Ensimmäisenä on esitelty kommentti, jonka olen lajitellut kategoriaan 2a, ja joka korostaa myötätuntoa toteamalla, että narkomaaneja pitäisi auttaa. Myös seuraava kommentti, joka juttuun tuodaan, on kategoriasta 2a, mutta siinä tunteet kohdistuvat “keskiluokan moraalipaniikkiin”. Lisäksi esitellään vielä kolmas kommentti samasta kategoriasta. Siitä kirjoitetaan näin:

Nimimerkki Vierailija kertoo saaneensa olla Tampereella käydessään rauhassa rautatieaseman liepeillä sekä päivällä että illalla, vaikka narkomaaneja onkin näkynyt. (Kerola, Aamulehti 28.6.2019)

Seuraavaksi juttu siteeraa kolmea kommenttia, jotka olen jaotellut kategoriaan 1b. Juttuun tulee siis mukaan tunteita, jotka kohdistuvat päihteiden käyttäjien lisäksi poliisiin. Tunteet poliisia kohtaan eivät ole kuitenkaan niin voimakkaita kuin kommenttikentässä, jossa esitettiin väitteitä esimerkiksi poliisien laiskuudesta ja välinpitämättömyydestä. Juttuun nostetuissa kommentteissa lähinnä ihmetellään poliisien puutetta. Jutussa kommenttikentässä melko voimakkaitakin näyttävät tunteet ovat muutenkin silottuneet. Esimerkiksi nimimerkki Markku_A:n kommenttia referoidaan näin:

Hän painottaa, että narkomaaneilla on samat ihmis- ja liikkumisoikeudet kuin muillakin, mutta ei oikeutta häiriökäyttäytymiseen. Hän kirjoittaa, että katurauhan puutteen voivat hoitaa vain kaupunki ja poliisi. Hän muistuttaa, että vuosikausien yrittäminen ei ole tuottanut tulosta. (Kerola, Aamulehti 28.6.2019)

Alkuperäisessä kommentissaan Markku_A kirjoittaa jotkin sanat versaaleilla, mikä voi antaa hyvinkin tunteikkaan ja korostuneen vaikutelman. Markku_A:n kommentissa ärtymyksen tunteet tuntuvat kohdistuvan koko keskusteluun ja muihin keskustelijoihin:

... A. Huom narkomaaneilla on samat ihmis- ja liikkumisoikeudet kuin muillakin, MUTTA EI OIKEUTTA HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMISEEN johon poliisiin tulee puuttua, kuten kaikkien muidenkin häiriökäyttäytymiseen.

...

E. Katurauhan voi TURVATA VAIN POLIISI.

F. Ongelman voi katurauhan puutteesta hoitaa vain kaupunki ja poliisi., jota ovat vuosikautia yrittäneet siinä onnistumatta. (Ote nimimerkin Markku_A kommentista)

Verrattaessa alkuperäisen kommentin ulkoasua toimittajan referoimaan voidaan huomata, kuinka tunnesävy on muuttunut. Muuttumista ohjaavat toki toimittajan valintojen lisäksi lehtitekstien konventiot, joiden mukaan esimerkiksi versaalein ei kirjoiteta leipätekstissä, ellei käyttö ole todella perusteltua.

Nimimerkin Ex tamperelainen kommentin lainaaminen tuo voimakkaimmin juttuun kommentteissa useaan kertaan ilmaistun inhon tunteen. Ex tamperelaisen kommentista on poimittu kohdat, joissa hän kirjoittaa Helsingissä olevan enemmän poliiseja ja vartijoita takaamassa *“keskimääräisen kaupunkilaisen viihtyisyyden ja turvallisuuden”*. Kommentti liittyy yhteen siisteys- ja huumeongelman, mistä syntyy kuva, että päihdeongelmaiset ovat inhottavaa katseltavaa, vaikkeivat tekisikään mitään uhkaavaa. Ex tamperelaisen pitkää kommenttia on tiivistetty, mutta kommentin pääällimmäiset inhon ja pelon tunteet tuntuvat silti välittyvän jutusta.

Jutussa mielenkiintoinen yksityiskohta on, että huumehoitoa kritisovaa nimimerkkiä Ex-riippuvainen on siteerattu väärin. Näin jutussa kirjoitetaan:

Ex-riippuvainen kirjoittaa, että ilmiö on koko Suomessa esiintyvä.

– Alkoholistien ja vielä vähemmän aineita käyttävien on mahdollista päästä psykiatriseen hoitoon. Nykyään kun jokainen seulotaan ja käännytetään pois, jos seuloista löytyy jotakin. (Kerola, Aamulehti 28.6.2019)

Jatkojutun tekstistä syntyy mielikuva, että Ex-riippuvainen tarkoittaa ilmiöllä *“päihteidenkäyttäjien esiintymistä katukuvassa”* tai heidän aiheuttamiaan häiriöitä, vaikka todellisuudessa hän kirjoittaa ongelmallisen ilmiön olevan, että päihdeongelmaiset eivät pääse psykiatriseen hoitoon.

Alkuperäisen kommentin tulkintaa vaikeuttaa varmasti puuttuva pilkutus. Kuitenkin toimittajan kirjoittamassa tekstissä on sattunut myös kohtalokas näppäilyvirhe, sillä alkuperäisessä kommentissaan Ex-riippuvainen kirjoittaa näin:

Ongelmana mielestäni on ihan koko Suomessa esiintyvä ilmiö että alkoholisteille ja vielä vähemmän aineita käyttäville ei ole mahdollista päästä psykiatriseen hoitoon. Nykyään kun jokainen seulotaan ja käännytetään pois jos seuloista löytyy jotakin. (Ote nimimerkin Ex-riippuvainen kommentista)

Toimittajan tekstissä *“ei ole mahdollista”* on muuttunut muotoon *“on mahdollista”*. Kyseessä on kuitenkin luultavasti vahinko, sillä lause *“alkoholistien ja vielä vähemmän aineita käyttävien on mahdollista...”* ei ole koherenttia suomea. Seuraavasta lauseesta ilmenee Ex-riippuvaisen tarkoittavan sitä, että hoitoon on vaikea päästä. Kieltomuodon jääminen pois kuitenkin hämärtää Ex-riippuvaisen alkuperäistä viestiä. Kommenttikentässä useiden kommenttien kieli on kielioppisäännöistä piittaamatonta, mikä voi lisätä väärinymmärryksiä ja erilaisten tulkintojen määrää.

Juttu loppuu tunteikkaaseen lukijan puhutteluun, sillä viimeinen sitaatti on nimimerkiltä ”Mitä olette valmiita tekemään?”. Sitatti puhuttelee suoraan lukijoita esittelemällä keinoja, mitä kaupunkilaisten tulisi konkreettisesti tehdä. Sitatti loppuu ytimekkäästi *“Vaikuttakaa.”* lopettaen samalla koko jutun.

Jatkojuttu *Mielipidekirjoitus herätti kiivaan keskustelun – Onko häiriökäyttäytyminen lisääntynyt Tampereen kaduilla?* ”Niitä on aina ollut, eikä niitä saada kitkettyä pois” on muotoa kysymys–vastaus, ja toimittajan muotoilemat kysymykset ohjaavat suuresti tunteiden suuntautumista päihdeongelmaisiin ja poliisiin. Jutun otsikko on erikoinen, sillä se voi saada aikaan miellelyhtymän, että *“niitä on aina ollut”* viittaa päihdeongelmaisiin, vaikka leipätekstistä otsikkoon nostetussa sitaatissa *“niitä”* viittaa tilanteisiin, joissa päihdeongelmainen on käynyt käsiksi kadulla kulkijaan. Otsikossa kysytään, onko häiriökäyttäytyminen lisääntynyt, johon kielellisesti oikeaoppinen vastaus kuuluisi *“sitä on aina ollut, eikä sitä saada kitkettyä pois”*.

Carpelanin mielipidekirjoituksen herättämää keskustelua kuvataan kiivaaksi ja vilkkaaksi. Juttu lähtee ikään kuin selvittämään, missä määrin Carpelanin ja kommentoijien näkemykset vastaavat todellisuutta. Alkuun on nostettu kommentti, joka kritisoi koko käytyä keskustelua:

– Tämä on tulos, kun hoitoon ei pääse. Näyttää, että puolet tamperelaisista on kaduilla seilaavia narkomaaneja ja toinen puoli juoksee päivittäin heitä karkuun, kommentoi aihetta Aamulehden verkkopalvelussa esimerkiksi nimimerkki KoM. (Ala-Heikkilä, Aamulehti 28.6.2019)

Juttu kohdistaa huomionsa eritoten turvallisuuteen, joka mainittiin kommentteissakin useaan otteeseen. Juttuun on haastateltu Tampereen rikosylikomisariota. Kysymyksiä on jutussa seitsemän, joista kolme koskee suoranaisesti päihdeongelmaisia. Komisariolta kysytään muun muassa, ovatko *päihdeongelmaiset* käyneet käsiksi kadulla kulkijoihin, ja miten tulee käyttäytyä, jos

päihdeongelmainen käyttäytyy uhkaavasti. Kysymykset kohdistavat katseensa nimenomaan päihdeongelmaisiin, ja ne ovat linjassa Carpelanin mielipidekirjoituksen tunnemaailman kanssa.

Poliisin vastaukset sen sijaan ovat rauhoittelevampia:

Sisä-Suomen poliisin rikosylikomisario, tuleeko huumeongelmaisten häiriökäyttäytymisestä Tampereella ilmoituksia poliisille?

– Silloin tällöin. Kaupunkien keskustoissa on ollut häiriöitä aina ja tulee olemaan. Häiriöiden määrään vaikuttaa moni asia, esimerkiksi sää. (Ala-Heikkilä, Aamulehti 28.6.2019)

Poliisi puhuu “häiriöistä”, mikä tuntuu häivyttävän tekijää, ja kohdistavan katsetta pois päihdeidenkäyttäjistä. Poliisi painottaa, että “katuryöstöjä” tehdään huumeissa, humalassa ja selvinpäin. Poliisin vastauksissa ei ole selkeää erottelua narkomaaneihin ja humalaisiin, vaan välillä poliisi puhuu päihdeongelmaisista, välillä “humalaisten toikkaroinnista”, mutta ei oikeastaan tee erottelua näiden välille:

Mitä poliisi tekee katurauhan eteen Tampereella?

– Partiot valvovat jatkuvasti varsinkin keskustaa ja pyrkivät valvomaan tehostetusti ongelmapaikkoja. Viikonloppuisin hälytystehtäviä on kuitenkin paljon ja jos jonkun henki ja terveys on vaarassa, ei humalaisen toikkarointiin ehditä puuttua. (Ala-Heikkilä, Aamulehti 28.6.2019)

Sitaatista syntyy kuva, ettei poliisi pidä Carpelanin mielipidekirjoituksen kuvauksen kaltaisia tilanteita niin vakavina kuin mielipidekirjoitus ja jotkin kommentteista pitävät. Toisaalta poliisi vastaa pitävänsä “työtä huumeita vastaan” erittäin tärkeänä. Jutussa ei määritellä, mitä “työllä huumeita vastaan” tarkoitetaan, mutta poliisi viittaa vastauksessaan ammattimaiseen rikollisuuteen vastatessaan huumeiden olevan iso rikollisuuden ala. Poliisille osoitetuissa kysymyksissä heijastuvat tunteet poliisia kohtaan, kun taas poliisin kommentteista ilmenee tyytymättömyys resurssien määrään.

Jutussa käytetään vain kerran mielipidekirjoituksessa, kommentteissa ja ensimmäisessä jatkojutussa vilisevää narkomaani-ilmausta, ja sekin esiintyy siteeratusta kommentissa, joka kritisoi keskustelun tasoa. Sen sijaan jutussa käytetään sanaa *päihdeongelmainen*, mikä on kenties vähemmän leimaava ilmaus kuin narkomaani. Sanojen käyttö lienee tietoinen valinta, jolla pyritään käsittelemään mielipiteitä herättävää aihetta neutraalisti. Kuitenkin jutussa *päihdeongelmaisiin* liittyy uhkaavuuden ja arvaamattomuuden assosiaatioita, mikä ilmenee esimerkiksi viimeisestä kysymyksestä: “*Jos päihdeongelmainen käyttäytyy uhkaavasti, miten poliisi neuvoa toimimaan?*”.

Jatkojutuissa heijastuvat siis erityisesti kommentteistakin tulkitsemani tunteet: myötätunto, inho, suuttumus ja pelko. Osittain tunteiden voimakkuus ja sävy tuntuvat muuttuneen toimittajien kehystäessä ja referoidessa keskustelua.

4.5. Carpelanin toinen mielipidekirjoitus

Carpelanin toinen mielipidekirjoitus, *Meitä uhattiin Tampereella väkivallalla keskellä päivää Hämeensillan kupeessa, ja taaperoikäiselle tyttärelleni puhuttiin seksuaalissävyytteisesti – en häpeä tunnustaa, että reaktioni oli primitiivinen*, alkaa tunteilla, joita ensimmäiseen mielipidekirjoitukseen tulleet kommentit herättivät Carpelanissa. Hän kirjoittaa hämmentyneensä kommentteista, joissa hänen kirjoitettiin vaativan erityiskohtelua ja halveksuvan päihdeongelmaisia. Carpelan viitannee siis erityisesti kommentteihin, jotka olen jaotellut kategoriaan 2b. Hän on korostaa, ettei ole halunnut loukata kenenkään ihmisarvoa. Carpelan viittaa myös omaa näkemystään puoltaviin kommentteihin hakiessaan tukeaan argumentoinnilleen, jonka mukaan keskustan päihdeongelma voi olla yksi syy korkeakoulutettujen muuttoon pois Tampereelta. Carpelan toteaa useiden kommentoijien kokeneen samansuuntaisia kokemuksia.

Mielipidekirjoitus eroaa ensimmäisestä kirjoituksesta tunnesävyiltään, sillä kirjoituksessa käytetään useammin myös toisessa jatkojutussa suosittua ilmausta “päihdeongelmainen” ja vain kerran sanaa “narkomaani.” Tämän voisi lukea viitteenä siitä, että Carpelan on tiedostanut sanaan “narkomaani” mahdollisesti liittyvät voimakkaat kielteiset assosiaatiot ja haluaa välttää sanaa korostaakseen, ettei loukkaa kenenkään ihmisarvoa. Kirjoituksessa annetaan myönnytys myötätunnolle, kun päihdeongelmaisten todetaan kärsivän ja ansaitsevan apua:

Jokainen päihdeongelmista kärsivä ihminen, joka apua haluaa, sen myös ansaitsee. Julkisen sektorin tehtävä ja velvollisuus on todellista apua heille järjestää. Tämä ei kuitenkaan poista sitä tosiasiaa, että muilla ihmisillä on oikeus olla turvassa päihdeongelmaisten oirehdistinnalta. (Carpelan, Aamulehti 2.7.2019)

Kirjoituksessa tunteet kohdistuvat ensimmäistä mielipidekirjoitusta selkeämmin päättäjiin. Carpelan kirjoittaa, ettei poliisi ole lainkaan läsnä keskustassa, ja ettei kaupunki saa enää tehdä “väliaikaisia purkkaratkaisuja”. Huomattavaa tekstissä on, kuinka Carpelan puolustaa omaa aiempaa tunnereaktiotaan. Tekstistä välittyy ylpeyttä omista tunteista lasta puolustavana isänä. Samalla Carpelan kenties kuitenkin haluaa vastata suuttumuksen tunteisiin, joita hänen tunnereaktiotaan ja “melkein poliisiautoon joutumistaan” kohtaan esitettiin ensimmäisen mielipidekirjoituksen kommentteissa:

Meitä uhattiin väkivallalla Hämeensillan kupeessa provosoimatta keskellä päivää, jonka lisäksi taaperoikäiselle tyttärelleni puhuttiin seksuaalissävyytteisesti. Minua ei hävetä tunnustaa, että reaktioni asiaan oli primitiivinen. Sallin sen ihmisenä itselleni. Uskon että jokainen vanhempi ymmärtää mitä tarkoitan. (Carpelan, Aamulehti 2.7.2019)

Tekstissä Carpelan myös täydentää kuvaustaan ensimmäisessä mielipidekirjoituksessa esitellystä välikohtauksesta kirjoittamalla, että hänen pienelle lapselleen oli puhuttu seksuaalissävyytteisesti.

Kyseinen aihe herättää yleisesti paljon tunteita, ja kyseinen tekstin kohta voi hyvinkin lisätä lukijan ymmärrystä Carpelania kohtaan. Yksityiskohta lienee nostettu otsikkoon juuri tunteiden herättävyyden ja huomioarvonsa vuoksi. Valinta on toimituksen tekemä, mikä kytkee tunteet osaltaan siihen, kuinka medioiden on taisteltava lukijoista internetin huomiotaloudessa.

Carpelanin kirjoitus on erittäin asiallinen ja samalla tunteellinen. Tekstissä mainitaan useaan kertaan oikeus turvalliseen keskustaan. Kieli on paikoitellen värikästä, mitä korostavat ilmaisut, kuten “purkkaratkaisu”. Carpelan päättää tekstinsä pelkoon. Hän kirjoittaa pelkäävänsä tilanteen toistuvan jollekin toiselle, ellei ratkaisua löydetä. Vaikka Carpelan on itse nimennyt tunteen peloksi, sanan käyttäminen korostaa erityisesti vaatimusta asioiden muuttamiseksi ja siten siihen voi kytkeytyä myös suuttumusta ja vihaa.

Toisen mielipidekirjoituksen keskeisimmät pointit ja tunteet tulevat esiin jo Carpelanin itse ensimmäiseen mielipidekirjoitukseensa jättämässä kommentissa.

5. PÄÄTELMÄT

Tutkielman tavoitteena oli päästä käsiksi päihdeongelmaan liittyviin asenteisiin ja tunteisiin tutkimalla Aamulehdessä 26.6.2019 julkaistun mielipidekirjoituksen nostattamia tunteenilmaisuja. Etsin vastausta tutkimuskysymyksiin, jotka kysyivät millaisia tunteita aineiston teksteissä esiteetään, keihin tai mihin nämä tunteenilmaisut kohdistuvat ja millaisia ryhmiä ja ryhmäjakoja aineiston teksteissä luodaan. Vastaukset tutkimuskysymyksiin voi kiteyttää näin:

1. Aineistossa ilmaistaan laaja kirjo tunteita, joista läpi aineiston toistuvat pelko, inho ja suuttumus, johon osaltaan liittyy kommentissa katkeruutta. Kommentissa mukaan tulevat myös myötätunto ja suru. Kaikki nämä tunteet heijastuvat jatkojuttuihin, mutta tunteiden intensiteetti ja sävy muuttui toimitetuissa teksteissä.
2. Pelko ja inho kohdistuvat päihdeongelmaisiin ja narkomaaneihin. Suuttumus kohdistuu osittain päihdeongelmaisiin, mutta pääosin joko päättäjiin, poliisiin, Tampereen kaupunkiin, tai ikään kuin näille vastakkaisesti Sebastian Carpelaniin, päihdeongelmaisia pelkääviin tai huonoon päihdehoitoon. Myötätunto kohdistuu päihdeongelmaisiin ja suru heidän tilanteeseensa.

3. Aineistossa luodaan tunteilla useita ryhmäjakoja. Selkein ja merkittävin ryhmä ovat päihdeongelmaiset, jotka näyttäytyvät lähinnä tunteiden kohteena, kun heihin kohdistetaan inhoa ja pelkoa tai myötätuntoa. Päihdeongelmaisiin luetaan osassa aineistoa kaikki huumeongelmaisista alkoholisteihin, kun taas välillä huumeongelmaiset nähdään alkoholisteja pelottavampana väkenä. Kommenteissa esiintyy muutamia kommentoijia, jotka kertovat omasta päihteidenkäyttö taustastaan, mutta he eivät lue itseään mielipidekirjoituksen käsittelemään päihdeongelmaisten ryhmään. Toinen tunteiden kohderyhmä ovat päättäjät ja poliisi. He saavat osakseen vain negatiivisia tunteita. Kommenteissa negatiivisia tunteita päättäjiin ja poliisiin kohdistavat sekä Carpelanin mielipidekirjoitusta puoltavat että vastustavat kommentit. Tunteiden kokijaryhmäksi sen sijaan rakentuu ”tavalliset kansalaiset” tai ”tavalliset tamperelaiset”, joita päihdeongelmaiset uhkaavat. Tämä ryhmä on luettavissa kaikista aineiston osista, myös jatkojutuista. ”Tavallisiin kansalaisiin” kohdistuu myös suuttumusta niissä kommenteissa, jotka asettuvat vastustamaan Carpelanin mielipidekirjoitusta ja itse Carpelania. Tällöin tunteiden kokijaksi muodostuu ikään kuin ”todellisten kaupunkilaisten” ryhmä tai ne, jotka kritisoivat ”itsensä parempana pitämistä”. Mielipidekirjoituksessa ja kommenteissa rakennetaan myös lasten ja vanhusten ryhmää, joka putoaa myöskin tunteiden kokijan ja kohteen välimaastoon, sillä vanhusten ja lasten oletetaan tuntevan pelkoa ja heihin kohdistetaan suojelunhalua.

Aineiston lähiluku affektiteorian valossa oli hedelmällistä. Se, miten tunteet ovat yhteydessä ruumiisiin ja muodostavat sosiaalisia hierarkioita (Ahmed 2018), näkyi konkreettisesti, kun kommenteissa keskusteltiin, uskaltaako Tampereen keskustassa liikkua ja kuka voi liikkua missäkin. Sama teema toistui kaikissa aineiston osissa. Esimerkiksi kommenteissa käytetty ilmaisu ”tulla iholle” ilmentää inhoa hyvin kouriintuntuvalla tavalla ja tuo esiin tunteiden ruumiillisuuden. Kommentissa päihteiden käyttäjien likaisten kehojen ja ihojen halutaan pysyvän etäällä ”tavallisten kuntalaisten” saastumattomista kehoista. Inhon tunteeseen kuuluukin olennaisena osana, että inhoa herättävän kohteen koetaan loukkaavan omaa ruumiillista tilaa, ja kohteessa olevan inhottavuuden pelätään tarttuvan itsekin (Ahmed 2018, 113). Affektiivisten käytäntöjen erottamattomuus diskursseista (Wetherell 2012, 73–79) näkyi siinä, kuinka aineistossa käytettiin sanoja narkomaani ja narkki ja niitä osittain lievempää ja vähemmän vihaista ilmaisua ”päihdeongelmainen”.

Aineistosta esille nostamieni tunneilmaisujen nimeämin on tulkinnanvaraista. Nimitän esimerkiksi vihaisia ja kärkkäitä ilmaisuja ”suuttumukseksi”, mutta mahdollisesti näitä tunneilmaisuja voisi kutsua myös vihaksi. Myös kommentoijien ja etenkin Carpelanin itse nimeämät tunteet, esimerkiksi

suru tai pelko, voivat tekstiyhteydestä riippuen olla jonkin toisen tunteen ilmauksia kuin mihin sana itsessään viittaa.

Aamulehti tuntui otsikko- ja ingressitasolla kärjistävän mielipidekirjoitusten ja tunteiden kommentteja, mikä lienee yhteydessä internetin huomiotalouteen (ks. Paasonen 2014, 25–27). Jatkojuttujen leipäteksteissä tunteiden intensiteetti sen sijaan laimeni. Mielenkiintoinen ja tarkentavaa tarkastelua vaativa kysymys jatkotutkimuksen kannalta onkin, kuinka lukijoiden kommentit ja niissä ilmaissut tunteet muuttuvat tällaisissa sirkulaatioprosesseissa. Nettikeskusteluille tyypilliset tulkinnan aukot (Paasonen 2014, 29) vaikuttivat itse keskusteluun ja siirtyivät osaltaan jatkojuttuihinkin, kun kommentteja oli siteerattu virheellisesti. Aukot vaikeuttivat osaltaan myös kommenttien tutkimuksellista tulkintaa.

Aineistossa näkyi edelleen suomalaista huumeongelmakeskustelua jo 1990-luvulta määrittänyt jako kontrollipoliittiseen ja sosiaali- ja terveystieteeseen suhtautumiseen. Carpelanin mielipidekirjoitukset asettuvat tähän jaotteluun enemmän kontrollipoliittisen linjan kannattajiksi, joskin Carpelan antaa myönnötyksiä myös sosiaali- ja terveystieteeseen suuntaan. Jatkojuttujen osalta poliisia haastatellut juttu heijastelee kontrollipoliittista linjaa, kun taas kommentteista koostettu juttu esittelee kumpiakin näkemyksiä. Kommenteissa ilmeni kumpiakin kantoja ja ne tuntuivat valitsevan kantansa selkeämmin kuin varsinaiseen lehteen päätyneet toimitetut tekstit. Kontrollipoliittinen ja sosiaali- ja terveystieteellinen kanta huumausaineisiin myös ohjasivat osaltaan sitä, keneen tunteet kohdistuivat, kun mielipidekirjoituksen kuvaamat tapahtumat nähtiin joko poliisien ja päättäjien tai vastakkaisesti huonon hoidon syynä. Viimevuosina julkisuudessa on keskusteltu huumausaineiden käytön dekriminialisoinnista, joten mielenkiintoinen jatkokysymys on, millä tavalla esimerkiksi huumeiden ongelmakäyttäjiiä kohtaan koettu pelko ja inho ovat yhteydessä huumausaineiden käytön rangaistavuutta koskeviin asenteisiin.

Lähdeluettelo

Ahmed, Sara ([2004] 2018) *Tunteiden kulttuuripolitiikka*. Tampere: Niin & näin. Suom. Elina Halttunen-Riikonen.

Hakkarainen, Pekka & Tigerstedt, Christoffer (2005) Korvaushoidon läpimurto Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka*. 70(2): 143–154.

Heinonen, Ari (2008) *Yleisön sanansijat sanomalehdissä*. Tampere: Tampereen yliopisto tiedotusopin laitos.

Hirschovits-Gerz, Tarja (2014) *Suomalaisten riippuvuuksia koskevat mielikuvat*. Tampereen yliopisto, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampere University Press.

Jaakkola, Maarit (2013) *Hyvä journalismi*. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Kainulainen, Heini, Kekki, Tuula, Kinnunen, Arne, Rönkä Sanna, Savonen, Jenni & Perälä, Jussi (2017) Huumeiden käyttäjät silmätikkuna. Teoksessa Kainulainen, Heini, Savonen, Jenni, Rönkä, Sanna (ed.) *Vanha liitto. Kovien huumeiden käyttäjät 1960–1970-lukujen Helsingistä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 11–35.

Kangaspunta, Veera (2016) Talvivaara ja kommentteissa keskustelevat julkiset. Keskusteluanalyttinen menetelmäkokeilu verkkouutisten kommentoinnista. *Media & viestintä*. 39(1): 24–54.

Koivunen, Anu (2008) Affektin paluu? Tunneongelma suomalaisessa mediatutkimuksessa. *Tiedotustutkimus* 31(3): 5–24.

Nikunen, Kaarina & Pantti, Mervi (2018) Tapaus Ku Klux Klan: Affektiivinen julkisuus, moraaliset tunteet ja tahmaiset kuvat. Teoksessa Nikunen, Kaarina & Maasilta, Mari (ed.) *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Tampere: Vastapaino, 71–91.

Nikunen, Kaarina (2016) Tunteesta mediaan: Solidaarisuus, arvontuotanto ja data hybridissä mediaympäristössä. *Media & viestintä*. 39(4): 283–289.

Paasonen, Susanna (2014) Juhannustanssien nopea roihu ja Facebook-keskustelun tunneintensiteetit. *Media & viestintä* 37(4): 22–39.

Pietilä, Veikko ([2001] 2010) Yleisönosasto ja internet keskusteluareenoina. Teoksessa: Pietilä, Veikko (ed.) *Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri. Julkisot, yleisöt ja media. Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikuts- ja toimintamuodoista*. Tampere: Tampere University Press. 397–421.

Pietilä, Veikko ([2002] 2010) Siltasotaa Tampereella – Julkinen keskustelu Koskenniskan siltahankkeesta. Teoksessa: Pietilä, Veikko (ed.) *Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri. Julkisot, yleisöt ja media. Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikuts- ja toimintamuodoista*. Tampere: Tampere University Press, 447–475.

Pietilä, Veikko ([2002] 2010) Verkkokeskusteluareenat, deliberatiivista julkisuuttako? Teoksessa: Pietilä, Veikko (ed.) *Veikko Pietilä ja julkisuuspiiri. Julkisot, yleisöt ja media. Suomennoksia ja kirjoituksia julkisista vuorovaikuts- ja toimintamuodoista*. Tampere: Tampere University Press, 423–445.

Pöyhtäri, Reeta (2018) Raiskausuutisista vihapuheeseen: uutismedian eettistä harkintaa. Teoksessa Nikunen, Kaarina & Maasilta, Mari (ed.) *Pakolaisuus, tunteet ja media*. Tampere: Vastapaino, 92–126.

Pöysä, Jyrki (2010) Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa Pöysä, Jyrki, Järviluoma, Helmi & Vakimo, Sinikka (ed.) *Veltavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, 331–360.

Rantasila, Anna (2018) Tahmaiset Affektit – Fukushima Daiichin ydinonnettomuus YLE:n uutisoinnin verkkokommenteissa. *Lähikuva – Audiovisuaalisen Kulttuurin Tieteellinen Julkaisu* 31(3): 30–45.

Salasuo, Mikko & Rantala, Katri (2002) Huumeiden viihdekäyttö ajankuvana. Teoksessa Kaukonen, Olavi & Hakkarainen, Pekka (ed.) *Huumeiden käyttäjä hyvinvointivaltiossa*. Helsinki: Gaudeamus, 38–67.

Savonen, Jenni, Hakkarainen, Pekka, Kataja, Kati, Sakki, Inari & Tigerstedt, Christoffer (2018) Päihteiden sekakäytön sosiaaliset representaatiot Helsingin Sanomissa 1990–2016. *Yhteiskuntapolitiikka* 83(4): 387–398.

Sumiala, Johanna & Valaskivi, Katja (2014) Circulating social imaginaries: Theoretical and methodological reflections. *European journal of cultural studies*. 17(3): 229–243.

Väisänen, Noora (2019) *Verkkokeskustelu huumeiden käyttöhuoneiden perustamisesta Helsingin Sanomissa*. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta. Pro gradu -tutkielma.

Wetherell, Margaret (2012) *Affect and emotion: A new social scientific understanding*. Lontoo: Sage.

Verkkoviitteet:

Julkisen sanan neuvosto (2014) Journalistin ohjeet ja liite. [Viitattu: 1.2.2020] Saatavissa: http://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/

Kainulainen, Heini (9.8.2016) Huumeet ja laki. [Viitattu: 1.2.2020] Saatavissa: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-yhteiskunta/huumeet-ja-laki>

Koski, Kimmo (1.1.2019) Kirjoita Aamulehden Mielipiteisiin – toivomme nyt kirjoituksia Pirkanmaan ja Tampereen tärkeimmistä hankkeista ja mahdollisesti piilossa olevista aiheista. *Aamulehti*. [Viitattu: 30.1.2020] Saatavissa: <https://www.aamulehti.fi/a/201375479>

Lähdesmäki, Tuuli, Hurme, Pertti, Koskimaa, Raine, Mikkola, Leena, Himberg, Tommi (2015) Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. [Viitattu 13.2.2020] Saatavissa: <http://www.jyu.fi/mehu>

Lääketieteen sanasto: huume. Terveyskirjasto Duodecim (2019) Kustannus Oy Duodecim [Viitattu: 1.2.2020] Saatavissa: https://www.terveysportti.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ltt01190&p_haku=huume

Lääketieteen sanasto: päihde. Terveyskirjasto Duodecim (2019) Kustannus Oy Duodecim [Viitattu: 1.2.2020] Saatavissa: https://www.terveysportti.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ltt02832&p_haku=p%E4ihde

Rantanen, Linda (1.7.2019) Pako ihmemaasta. *Iltalehti*. [Viitattu 30.1.2020] Saatavissa: <https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/b33b1093-75da-4726-906a-25343fce5660>

Sneck, Petra (17.11.2018) Osa lääkäreistä pitää päihdeongelmaa itseaiheutettuna, ja se leimaa ihmisiä rankasti, sanoo päihdelääkäri. *Iltalehti*. [Viitattu 30.1.2020] Saatavissa: <https://www.iltalehti.fi/terveysuutiset/a/dd2200df-a2d4-4702-9944-66cdf906542e>

Tieteen termipankki (2020) Nimitys: affektiivinen ilmaus. [Viitattu 11.2.2020] Saatavissa: [https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:affektiivinen ilmaus](https://www.tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:affektiivinen_ilmaus)

Tieteen termipankki (2020) Kielitiede: metafora. [Viitattu 11.2.2020] Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:metafora>.

Tieteen termipankki (2020) Kielitiede: metonymia. [Viitattu 11.2.2020] Saatavissa: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:metonymia>.

Aineisto:

Ala-Heikkilä, Minna (28.6.2019) Mieliopidekirjoitus herätti kiivaan keskustelun – Onko häiriökäyttäytyminen lisääntynyt Tampereen kaduilla? ”Niitä on aina ollut, eikä niitä saada kitkettyä pois”. *Aamulehti*. [Viitattu 10.2.2020] Saatavissa: <https://www.aamulehti.fi/a/6724a992-d4f6-4b17-a425-fdd9d73c281c>

Carpelan, Sebastian (27.6.2019) Narkomaani uhkaili tyttärensä ja veljensä kanssa ulkoillutta miestä Tampereen keskustassa: ”Ilman veljeni itsehillintää olisin itse todennäköisesti päässyt joko poliisiauton tai ambulanssin kyytiin”. *Aamulehti*. [Viitattu 10.2.2020] Saatavissa: <https://www.aamulehti.fi/a/fd39b2b1-c5e5-400c-a435-8f9567198d36>

Carpelan, Sebastian (2.7.2019) Mieliopide: Meitä uhattiin Tampereella väkivallalla keskellä päivää Hämeensillan kupeessa, ja taaperoikäiselle tyttärelleni puhuttiin seksuaalissävyyteisesti – en häpeä tunnustaa, että reaktioni oli primitiivinen. *Aamulehti*. [Viitattu 10.2.2020] Saatavissa: <https://www.aamulehti.fi/a/c14eb662-e4b9-43c1-a723-b59ed6984bc0>

Kerola, Jaana (28.6.2019) Kirjoitus uhkailevasta narkomaanista jakaa mielipiteitä: ”Heidät on saanut ohittaa kaikessa rauhassa ja uhkaavia vaaratilanteita ei ole sattunut” *Aamulehti*. [Viitattu 10.2.2020] Saatavissa: <https://www.aamulehti.fi/a/6ea854e2-aadf-436e-8328-0bb4f8d5269a>